

Univerzita Pardubice
Fakulta filosofická

Současné anarchistické hnutí v České republice

Hana Plzáková

Bakalářská práce

2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana PLZÁKOVÁ**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Anarchistické hnutí v České republice Se zaměřením na samizdatovou literaturu**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka se ve své práci bude zabývat anarchistickým hnutím v České republice, s hlavním důrazem na samizdatovou literaturu, která vzniká pod Československou anarchistickou federací (ČSAF). Cílem práce by mělo být podání uceleného pohledu na dění uvnitř anarchistické scény v České republice především na samizdatovou tvorbu - ziny, časopisy, publikace. Studentka zpracuje téma na základě následující osnovy: Úvod Výzkumné metody: kvalitativní výzkum - polostrukturované rozhovory, narativní rozhovory, otevřené zúčastněné pozorování, analýza dokumentů Teoretická část - historie hnutí - ideologické zázemí ČSAF Výzkumná část - hlavní cíle hnutí - způsoby prosazování názorů - samizdatová tvorba Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Kropotkin, Petr Aleksejevič; Anarchistická etika; Votobia, 2000
Heywood, Andrew; Politické ideologie; Victoria publishing, 1994
Berdjajev, Nikolaj Aleksandrovič; Ruská idea; Oikoymenh, 2003
Rocker, Rudolf; Anarchismus a anarchisyndikalismus, dostupné na:
<http://csaf.cz/knihy.php> Sullivan, Thomas J., Thompson, Kenrick J.; In-
troduction to social problems; New York : Macmillan, 1988 Mareš, Petr;
Sociologie nerovnosti a chudoby; Praha : Sociologické nakladatelství, 1999

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Petr Pabian, Th.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 6. 2010

Hana Plzánková

Zde bych ráda poděkovala všem, kdo mi pomohli při sbírání podkladů pro tuto práci a měli se mnou trpělivost během jejího psaní.

Děkuji.

ANOTACE:

Bakalářská práce Současné anarchistické hnutí v České republice se snaží popsat současný stav anarchistického hnutí u nás. Popisuje vývoj hnutí po Sametové revoluci, přibližuje názory hnutí, aktivity které vytváří. Prostřednictvím rozhovorů podává vhled do událostí, které anarchisté považují za zásadní a přináší jejich pohled na současnou společnost.

KLÍČOVÁ SLOVA:

anarchismus, společnost, antifašismus, anarchistické tiskoviny, demonstrace, squatting, food not bombs, přímá akce

TITLE:

Contemporary anarchist movement in Czech republic

ANNOTATION:

The bachelor work Contemporary anarchist movement in Czech republic describes momentary frame of anarchist movement in our country. Describes the development of movement after Sametová revolution, brings closer view of opinions and activities and thru the interviews it reports about events, which are essential for czech anarchists.

KEYWORDS:

Anarchism, society, antifascism, anarchist's prints, demonstrations, squatting, food not bombs, direct action

OBSAH:

1. ÚVOD	8
1. 1. Vymezení anarchismu jako směru v rámci politického spektra a jeho vnímání institucemi státu	9
2. STRUČNÁ HISTORIE ANARCHISMU	13
2. 1. Původ a význam slova	13
2. 2. Předchůdci anarchismu	14
2. 3. Od počátků dělnického hnutí posoučasnost	15
2. 4. Sumarizace hlavních principů a myšlenek anarchismu	18
3. SOUČASNÉ ANARCHISTICKÉ HNUTÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ	20
3. 1. Vývoj hnutí od revoluce po současnost	20
3. 2. Činnost anarchistického hnutí	29
3. 2. 1. Ulice a politika	30
3. 2. 2. Food not bombs	32
3. 2. 3. Squatting	33
3. 2. 4. Antifašismus	34
3. 3. Anarchistické tiskoviny	37
3. 3. 1. Přehled periodik vydávaných v rámci hnutí	38
3. 3. 2. A-kontra	42
4. ZÁVĚR	45
5. ZDROJE	47
6. PŘÍLOHY	49

1. ÚVOD

Rozhlédneme-li se dnes kolem, nejen v České republice, ale po celém světě, ze všech stran k nám přicházejí zprávy o krizi ekonomické, politické nebo přímo celospolečenské. Lidé se začínají přít o podstatu současné demokracie a stále častěji vyplouvají na povrch pochyby o kapitalismu jako nejlepším možném systému. Přitom život v demokratické, kapitalistické zemi byl sen, po němž za doby komunismu dlouho marně toužila většina lidí. Tento sen se jim plní pouhých dvacet let. A i když vidí v současném stavu mnohé nedostatky, stále ho hodnotí jako mnohem lepší než komunismus a raději o nich příliš nepřemýšlejí. Lidé se u nás dívají s nedůvěrou na protesty v řeckých ulicích či na časté stávky ve Francii, aniž by si uvědomovali, že možnost protestu a otevřeného vyjádření nesouhlasu s jednáním vládnoucích politiků je jedním ze základních pilířů svobodné společnosti.

Avšak první generace, které u nás vyrostly v polistopadové době, kam se řadím i já, si nenesou do života komunistickou zkušenost, když tak velmi krátkou, a jsou proto velmi citliví na porušování svých práv a omezování vlastní svobody. Teprve překonáním pocitu absolutní bezmocnosti proti státnímu aparátu se dostáváme na úroveň „západních“ států nepoznamenaných komunismem. Ostražitá nedůvěra v zastupitele a zastupitelskou demokracii jako celek vede obyvatele k větší samostatnosti, což dokládá existence nespočtu občanských sdružení, iniciativ a neziskových organizací existujících mimo rámec oficiálních státních struktur. Nejradikálnějším směrem této emancipace jednotlivců je právě anarchismus.

Anarchismus jako pojem sebou nese lidská společnost již od starověkého Řecka. Diskurz, v jakém je tento pojem vnímán se ale od té doby nespočetkrát změnil a i dnes si pod ním každý z nás představí věci velmi odlišné. Zatímco většina lidí má již ze školy naučené pojmy jako oligarchie či monarchie, máme utvořené jasné představy o tom, co můžeme čekat od konzervativců nebo liberálů, jakmile se začne mluvit o anarchii, dostává se většina lidí na neprobádanou půdu. A jak známo, v neznámu je fantzie velmi tvůrčí a je to otevřený prostor pro mystifikace všeho

druhu. Proto se tato práce snaží o prozkoumání české polistopadové anarchistické scény a o analýzu jejích cílů, prostředků a vývoje.

Text je rozdělen do dvou hlavních částí, z nichž první, zabývající se historií anarchistického hnutí, je čistě teoretická a druhá, rozebírající principy, prostředky a současný stav anarchistického hnutí na našem území, je založena částečně na terénním výzkumu – polostrukturované, narativní rozhovory, zúčastněné pozorování a částečně na studiu tištěných nebo elektronických materiálů. Zpovídání si až na jednu výjimku nepřáli být jmenováni. U citací z rozhovorů, kde není uvedeno jinak, jedná se o anonymní anarchisty. Co se týče obrazové dokumentace, pokud není uvedeno jinak, pochází z archivu

1.1. VYMEZENÍ ANARCHISMU JAKO SMĚRU V RÁMCI POLITICKÉHO SPEKTRA A JEHO VNÍMÁNÍ INSTITUCEMI STÁTU

Název této kapitoly nás zavádí na pole politologie. Ovšem pokus o toto vymezení nám ukáže, jak nepřesně se s tímto termínem na veřejnosti pracuje. V našich médiích se o anarchistech většinou obecně mluví jako o extrémistech. Popřípadě, pokud jde o událost, které se účastnili anarchisté i neonacisté, používá se rozdělení pravíkoví a levíkoví extrémisté nebo radikálové. Hovoříme-li o anarchismu jako o politickém směru dostává se mu rovněž nálepky extrémní levice. Pomiňme, že většina anarchistů se cítí být radikální levicí a podívejme se na toto vymezení z hlediska politologie.

Jan Charvát v knize *Současný politický extrémismus a radikalismus* poukazuje na fakt, že při pokusu umístit klasické politické směry včetně těch krajních na pravolevou osu, dostáváme se do nesmyslné situace, kde by byl konzervativismus logickým pokračovatelem liberalismu, stejně jako je komunismus krajní formou socialismu. Z toho důvodu dává přednost grafickému znázornění trojúhelníku jehož vrcholy tvoří socialismus-konzervativismus-liberalismus. Umístíme li nad tyto vrcholy jejich extrémní formy, bude nad socialismem stát komunismus, nad konzervativismem fašismus a extrémním liberalismem bude tedy anarchismus. „*Ten*

*je totiž se svou snahou o osvobození člověka skutečně v mnoha ohledech bližší historickému liberalismu než komunismu, k němuž bývá obvykle přiřazován.*¹

V tom se částečně shoduje s Andrew Heywoodem, který o anarchismu píše: „V jistém smyslu je anarchismus průnikem dvou diametrálně odlišných ideologií – liberalismu a socialismu. ... Definujícím rysem anarchismu je jeho odpor vůči státu a jeho výkonným i soudním orgánům. Anarchisté dávají přednost společnosti bez státu, v níž svobodní jedinci spravují své záležitosti na základě dobrovolné dohody, bez donucení a bez nátlaku. Tuto preferenci vyjadřovali už dříve i liberální individualisté na jedné straně i komunitární socialisté na straně druhé. Anarchismus má proto duální charakter a lze na něj pohlížet jako na „ultraliberalismus“ i jako na „ultrasocialismus“. Anarchismu se tak nedostává jednotících hodnot a principů, které obvykle odlišují jednotlivé ideologie. Anarchisty různých politických tradic však sjednocuje to, proti čemu se staví, tj. stát a všechny formy politické autority, církve a nakonec i konvenční organizace hospodářského života.“² Z toho vyplývá, že jeho zařazení do extrémní levice, jak se o anarchismu běžně mluví a jak je většinou vnímán, není vůbec tak jednoznačné.

Dalším nejednoznačným termínem je právě ono označení extrémní, či radikální. V dnešní mediální praxi se oba termíny běžně používají jako synonyma, ačkoli jejich etymologické základy jsou naprosto odlišné. Extrémismus, vycházející ze slova *extrém*, čili „nejvzdálenější“ či „nejkrajnější“ je tedy vhodné používat ve smyslu ideologie, která je nejvzdálenější od současného politického středu³. Radikalismus naproti tomu vychází ze slova *radix*, označující kořen. Radikalismus tedy má být takové jednání či uvažování, které „jde ke kořenu“⁴ Oba tyto termíny označují směřování ke změně společenského pořádku, ale každý jiným způsobem.

Masmédia tak dnes označují nejčastěji jakékoli „buřičské“ aktivity ve veřejných prostorech. „*Extremismus představuje střechový pojem pro všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu režimu, bez ohledu na to, z jakých pozic režim kritizují. V novinářské praxi zaměřené na obecné zpravodajství, může být často jednodušší*

---

¹ Charvát Jan; Současný politický extrémismus a radikalismus; str. 17; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6

² Heywood Andrew; Politické ideologie; str. 184, 185; Victoria publishing a. s. , Praha, 1994; ISBN 80-85865-10-6

³ Zde vidíme, že během historie se vnímání toho, co je extrémní velmi měnilo. Například za doby monarchie byly krajně extrémistické snahy o zavedení demokracie.

⁴ Charvát Jan; Současný politický extrémismus a radikalismus; str. 9, 10; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6

*použít tento střechový termín než vysvětlovat, zda se jedná o skupiny neonacistů, trockistů nebo bolševiků a jaké jsou mezi nimi rozdíly.*⁵

Samotné používání pojmu extremismus je velice sporné a není jasně definováno nejen v akademických kruzích, ale ani ve vnímání policie. „V knize *Politický extremismus a radikalismus v ČR* v příspěvku *Extremismus a stigmatizace* sociolog Jan Keller varuje: *Nálepka začala být udělována všem nepohodlným či jen málo loajálním postojům. Současně se začalo termínu extremismus užívat záměrně s termínem terorismus*“(Fiala a kol. 1998: 75). Jeho obavy spočívají v cílené stigmatizaci odpůrců, ve stavu věcí, kdy rozhodují o tom kdo je a není extremist, pouze ti, kteří momentálně kontrolují spravodajské služby.⁶ Z toho vyplývá, jak je tento pojem flexibilní a může obsáhnout v podstatě vše, co si současný vládnoucí systém zamane. Kupříkladu za doby monarchie byli právě liberální demokraté těmi největšími extrémisty a dnes, sotva po dvou stoletích o Francouzské revoluce, je demokracie v podstatě jediný uznávaný systém uspořádání státu. Na druhou stranu se tyto pojmy užívají tak často, že se občas každý neubrání je použít.

Nyní se podívejme, jak se k anarchismu staví samotný stát a zejména jeho represivní složky. Vzhledem k tomu, že jedním z principů anarchismu je boj proti státu jako hlavnímu představiteli útlatku jednotlivce, je logické, že by se stát o anarchistickou činnost měl zajímat. Ministerstvo vnitra na svých webových stránkách v sekci *Co je extremismus* píše:

*Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko - ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií). Tímto typem aktivit se zabývá Bezpečnostní informační služba na základě zákona č. 153/1994 Sb., dle § 5 písm. a).*⁷

*Zpráva tedy vychází z jednotného pojetí extremismu jako podhoubí aktivit zaměřených proti ústavnímu zřízení a jím chráněným hodnotám. Extremismus obvykle používá tyto instrumenty: historický revizionismus, sociální demagogii, aktivismus, podporu verbálního až fyzického násilí vůči oponentům a vůči apriori definovaným sociálním skupinám a konspirativní teorii. Ve světové politologické literatuře se obvykle rozlišuje extremismus levicový a pravicový a dále náboženský, ekologický a (v některých případech) národnostní (regionalistický). Poslední tři formy extremismu se v České republice vyskytují jen ojediněle, nebo vůbec ne, **výklad se***

⁵ Charvát Jan; *Současný politický extrémismus a radikalismus*; str. 11; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6

⁶ Růžička Vlastimil; *Squaty a jejich revoluční tendence*; str. 14; Triton, Praha, 2007; ISBN 80-7254-859-X

⁷ Zde je anarchie zařazena mezi nedemokratické režimy. Podíváme-li se ale na demokracii jako na „vládu lidu“ jaké společenské uspořádání ji vystihuje lépe než anarchie.

proto hlavně zaměřuje na extremisty pravicové (inspirované a používající v prvé řadě nacionální, rasovou, etnickou zášť, sympatizující s historickým fašismem nebo nacismem) a levicové (motivované především záští sociální, třídní, antikulturní, sympatizující s historickým komunismem nebo anarchismem).^{8, 9}

Zde se tedy s anarchismem, jako potenciální hrozbou současného státu počítá. Stejně tak Miroslav Mareš v knize Terorismus v ČR kapitolu tomuto směru věnoval¹⁰. Ovšem na internetových stránkách BIS se v sekci *Informace BIS o vývoji na extremistické scéně v 1. čtvrtletí roku 2010* o Levicově extremistické scéně píše:

Levicově extremistická scéna nedoznala ve sledovaném období podstatnějších změn a ani její představitelé se výrazněji neprojevovali.

Snahy o aktivizaci a sjednocení této scény, které jsou patrné od poloviny roku 2009, zůstávají nadále spíše v rovině diskusí. Došlo sice ke vzniku několika nových uskupení, nijak výrazně se však neprofilovala. Nic nezměnilo ani zrušení rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR o rozpuštění občanského sdružení Komunistický svaz mládeže.

*Nízký mobilizační potenciál a pokračující pasivita sympatizantů levicově extremistického spektra ve sledovaném období naopak přispěly k tomu, že někteří aktivnější jednotlivci rezignovali na pořádání vlastních akcí. Místo toho se aktivně zapojili do příprav a organizování různých projektů, které byly společným dílem kolektivů, v nichž měli převahu a rozhodující vliv zástupci neextremistických subjektů. Jedním z témat těchto širokospektrých platforem je boj s pravicovým extremismem, který zůstává nadále i hlavním tématem celé krajně levicové scény.*¹¹

Z této zprávy můžeme soudit, že BIS anarchistické aktivity monitoruje, avšak nepovažuje je za reálnou hrozbu státu. Dokonce se zde ani neobtěžuje s rozdělením jednotlivých směrů levice a míchá dohromady situaci kolem Komunistického svazu mládeže a aktivním antifašismem. Podle prostoru věnovaného ve stejné zprávě krajní pravici, nalézají se momentálně anarchistické hnutí mimo hlavní zájem informačních služeb. Ačkoliv samotní anarchističtí aktivisté jsou více či méně oprávněně pevně přesvědčeni o tom, že stát, vědom si cíle jejich činnosti, je má v hledáčku neustále. A jak pověděl se smíchem jeden ze zpovídáných: „Jeden čas,

---

⁸ Zajímavou otázkou je, z jakého důvodu je zde levicovým extremistům připisována antikulturní zášť a proč je za extremistický považován komunismus historický odděleně od toho současného?

⁹ Internet; www.mvcr.cz; <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

¹⁰ Mareš Miroslav; Terorismus v ČR; str. 74-104; Centrum strategických studií, Brno, 2005; ISBN 80-90-3333-8-9

¹¹ Internet; www.bis.cz; <http://www.bis.cz/2010-1q-zprava-extremismus.html>

po měnovym fondu, sme dokonca chodili na schůzky s vyndanejma baterkama z mobilů, protože někdo tvrdil, že pak se nedaj vysledovat.“

2. STRUČNÁ HISTORIE ANARCHISMU

Vzhledem k tomu, že cílem této práce není podat ucelený historický přehled vývoje anarchistického myšlení ani celosvětového vývoje hnutí, bude se tato kapitola zabývat historií pouze stručně tak, aby nastínila pozadí pro kapitoly následující. Historie anarchismu je v českém jazyce zpracována velmi podrobně v práci Ondřeje Slačálka a Václava Tomka *Anarchismus*.¹²

Tato kapitola je zaměřena na vývoj a pojetí anarchismu ve světovém měřítku, jeho vznik a vývoj a zároveň zhruba popisuje hlavní myšlenkové proudy tohoto hnutí, osobnosti s ním spojené a v závěru postihuje základy anarchistického smýšlení.

2. 1. PŮVOD A VÝZNAM SLOVA

Termín anarchie pochází, jako mnoho dalších, z řečtiny. Je to negace slova *arché*, znamenající vládu, velení, úřad, říši, ale také počátek, původ, princip. *Anarchia* tak nejčastěji označovala bezvládní či neposlušnost, později se význam přenesl i na stav nezákonnosti a politického chaosu. Tedy ač bezvládní samo o sobě není negativní, anarchie jako stav společnosti bez vlády byla od počátku považována za stav nevyhovující. Tak ho vnímají i **Platón**(427př. nl. – 347př.nl.) a **Aristoteles**(384 př. nl. – 322 př. nl.). Poprvé dostal termín pozitivní obsah u **Aristippa**(435 př. nl. – 355 př. nl.), pro kterého byl budoucím ideálem a u **Zenóna**(336 př. nl. – 264 př. nl.), pro kterého znamenalo bezvládní společenství

---

¹² Tomek Václav, Slačálek Ondřej; *Anarchismus*; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

moudrých. V čemž by se značně shodnul s názory mnohem později žijícího **Williamu Godwina**.

Středověk se anarchií v podstatě nezabývá a v novověku byla vnímána povětšinou jako nežádoucí, zavrženíhodnou či jako zneužití republiky.¹³ „Až Pierre – Joseph Proudhon dal slovu anarchista pozitivní obsah, když se sám označil za anarchistu ve smyslu člověka usilujícího o svobodu jednotlivců ve svobodných společenstvích bez přítomnosti vlády, státu, moci.“¹⁴

2. 2. PŘEDCHŮDCI ANARCHISMU

První člověk, o kterém můžeme říct, že byl anarchistou v dnešním slova smyslu, je **Michail Bakunin**(1814 – 1876). „Teprve s jeho působením se anarchistické názory změnil v ucelený soubor politických myšlenek a zároveň vzniklo prakticky působící anarchistické revoluční hnutí, jež se zároveň i prakticky vydělilo v dělnickém hnutí jako jeho svébytný antiautoritářský proud.“¹⁵ Avšak náznaky anarchistického smýšlení můžeme pozorovat v běhu dějin u mnoha osobností, od kterých bychom to v podstatě neočekávali. Peter Marshall, se v tomto směru zabývá taoismem, kde vyzvedává Pasáž z knihy Tao te t'ing, která by podle Mrshalla mohla být prvním anarchistickým maifestem:

*Čím více je ve světě zákonů a záповědí,
tím více lid chudne.
Čím více je ostrých nástrojů mezi lidem,
tím více je zmatků v zemi.
Čím více chytrosti a obratnosti má člověk,
tím více vzniká výmyslů a výstředností
Čím více se vydává zákonů a nařízeních,
tím více je zlodějů a lupičů.
Proto praví moudrý:
Já nezasahuji – a lid se sám rozvíjí;
setrvávám v klidu a tichu – a lid se sám napravuje;
nevměšuji se – a lid sám od sebe prospívá;
nic si neřádám – a lid sám si uchovává jednoduchost.¹⁶*

---

¹³ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 23 – 25; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

¹⁴ tamtéž; str. 26

¹⁵ tamtéž; str. 135

¹⁶ Lao-c'; 1971; str. 118 – 119

a buddhismem.¹⁷, ¹⁸ Pomiňme počátky křesťanství a nejrůznější heretické sekty odvolávající se k prvotní církvi Kristově a dostaneme se k **Petru Chelčickému**(kol. r. 1390 – kol. r. 1460), kterého jako kritika způsobů utváření moci, násilí a díky akcentu na rovnost lidí označil Rudolf Rocker za předchůdce Tolstého a Petr Kropotkin za předchůdce anarchismu. Na Chelčického navazující **Jednota českých bratří** byla zase potvrzením vývoje české společnosti k anarchismu pro anarchisty počátku 20. století.¹⁹ Ve své klasické podobě se ale anarchismus zrodil až z moderny. „*K anarchismu inklinující proudy se objevovaly v moderních buržoazních revolucích – ať už šlo o **Diggery**²⁰(kopáče) v anglické revoluci, o radikální individualisty inspirované revolucí americkou nebo o **Enragés**²¹ (zběsilé), kteří se v revoluční Francii rozhodli spojit antiautoritářství s revolučností ... , prohlásili, že revoluce a vláda jsou neslučitelné.*²²

Ačkoli se sám za anarchistu nepovažoval, podal první „klasický“ výklad anarchistických principů filosof **William Godwin**(1756 – 1836) ve své knize *Otázky politické spravedlnosti*(1793)²³ , ²⁴ kdy jako první navrhl model společnosti bez státního zřízení, podle nějž by měla vzniknout společnost rozumných lidí, kteří se obejdou bez vlády, kterou nahradí svými vlastními sdruženími. Významných osobností, které můžeme řadit mezi předchůdce anarchistického myšlení je více. Ale těmi nejspodstatnějšími jsou **Max Stirner**(1806 – 1856), zastánce krajního individualismu, **Pierre-Joseph Proudhon**(1809 – 1865) kritik monopolizace soukromého vlastnictví a státní autority a **Joseph Déjacque**(1821/1822 - ?) „... *s požadavkem na svobodnou a zároveň ekonomicky komunistickou společnost s naprostou rovností všech lidských jedinců, bez ohledu na pohlaví, věk, rasu či národnost.*“²⁵ Dalo by se říct, že právě u nich můžeme hledat počátek oné duálnosti anarchismu, jak o ní mluvil Heywood. Zjednodušeně řečeno, každý z těchto mužů dal

---

¹⁷ Vjeho odmítání nadvlády a hierarchie.

¹⁸ Marshall Peter; Požadování nemožného; 1993; str. 53 – 65; citováno z: Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 30; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

¹⁹ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 30 - 38; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

²⁰ Diggers byla radikální strana levellerů v anglické občanské válce

²¹ Právě od nich pochází tvrzení, že svět nebude šťastný a svobodný, dokud nebude poslední aristokrat oběšen na střevech posledního kněze

²² Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Průvodce anarchismem; str. 1 – 2; A-kontra, Kyberprostor, 2007 - 2008

²³ V originále jako: *An Enquiry Concerning the Principles of Political Justice, and its Influence on General Virtue and Happiness*

²⁴ Heywood Andrew; Politické ideologie; str. 182; Victoria publishing a. s. , Praha, 1994; ISBN 80-85865-10-6

²⁵ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Průvodce anarchismem; str. 2; A-kontra, Kyberprostor, 2007 - 2008

základ určitému anarchistickému přístupu - Stirner radikálnímu individualismu, Proudhon mutualismu a Déjacque anarchokomunismu.

2. 3. OD POČÁTKŮ DĚLNICKÉHO HNUTÍ PO SOUČASNOST

Anarchistické hnutí se začalo formovat během 19. století ve Francii, Itálii a Španělsku. Nemalého ohlasu ale už v té době dosáhlo také v Americe a v Rusku. V šedesátých letech se začalo, zejména díky vlivu Michaila Bakunina, organizovat a vymezovat, nová společnost podle představ tehdejších revolucionářů měla být kolektivistická, se silným důrazem na lokální autonomii a federalismus. Když roku 1868 Bakuninovy stoupenci vstoupili do **MDS** nebo-li **První internacionály**²⁶ začala se do té doby více méně jednotná levice štěpit a dělit na jednotlivá křídla. Nejdříve se kolektivističtí stoupenci Bakuninovi a Marxovi spojili proti francouzským mutualistům a posléze se značně vyhroutil spor mezi autoritářským (Marx) a antiautoritářským (Bakunin) křídlem. Tento spor skončil v roce 1872 na kongresu v Haagu, kdy byl Bakunin z IWMA vyloučen a organizace se tak rozpadla na dvě samostatné skupiny – anarchistickou a marxistickou, které vydržely již jen další čtyři roky. Doba po rozpadu internacionály byla charakteristická spory mezi individualisty a kolektivisty²⁷ kdy nakonec převládl anarchokomunistický proud. Současně byla silně přítomna jistá deziluze z absence hmatatelných výsledků anarchistického snažení, což vedlo k období tzv. propagandy činem, která byla schválena kongresem v Londýně roku 1881. Cílem tohoto, poněkud zoufalého, rozhodnutí bylo pomocí teroru mířeného na představitele utlačovatelského státu ukázat lidem jeho slabost a dodat jim tak odvalu k sociální revoluci. Toto období se ale brzy ukázalo značně kontraproduktivní a dá se říct, že poškodilo hnutí až do dnešních dnů.

Anarchismus usiloval o masovou podporu mezi rolníky a bezzemky, avšak díky anarchosyndikalismu se uchytil spíše mezi dělníky ve městech. Činnost v

---

²⁶ Organizace **International Workingmen's Association (IWMA)** vzniklá roku 1864 s cílem sdružit dělnické organizace do aktivního tělesa, kde měli místo Karel Marx, Bedřich Engels, britské odbory, němečtí socialisté, francouzští proudhonovci a později tedy i Bakunin a anarchisté [Tomek, Slačálek; 2006; str. 117]

²⁷ Zajímavým produktem tohoto sporu je tzv. „**Anarchismus bez přívlastků**“, který měl přinést toleranci mezi všemi proudy. Lidé se měli soustředit na anarchistický přístup k přítomnosti, ne na víze budoucnosti. Absencí přívlastků se mělo zamezit dogmatizaci hnutí a soustředění na komplexnost anarchistické myšlenky, což je, dle **Errika Malatesty** „úplné osvobození celého lidstva... z trojího zotročení: ekonomického, politického a morálního“. Přičemž na všechny tyto cíle musí být kladen stejný důraz (Z tohoto přesvědčení také pramenila Malatestova kritika anarchosyndikalismu)

revolučních odborech konečně přinesla kýžené výsledky a na začátku 20. století se z anarchismu stalo skutečně masové hnutí. Anarchosyndikalismus se v té době objevil i v Latinské Americe a „... *anarchistické tendence ovlivnily i mexickou revoluci, zejména proud vedený **Emilianem Zapatou**(1879 – 1919)*²⁸

První světová válka přinesla do řad anarchistů zmatek. Nejen rozpor v tom, zda jít či nejít bojovat, ale zejména díky událostem kolem bolševické revoluce v Rusku. Ta po počátečních nadějích přinesla kruté zklamání a potvrdila Bakuninova slova, že: „*Pokud se někdy marxisté chopí moci, tak pouze nahradí vládnoucí třídu v jejím postavení.*“²⁹

Opětovný rozmach anarchismu nastal před druhou světovou válkou v rámci boje proti fašismu - v Itálii 20. let antifašistická skupina *Arditi del Popolo* a zejména pak ve Španělsku. Tam měli anarchisté silnou pozici díky radikálním odborům **CNT**, uvnitř které vznikla politická organizace **FAI**(*Federación Anarquista Ibérica*). Sociální revoluce ve Španělsku za občanské války představuje nejvýznamnější pokus o uvedení anarchistických myšlenek do praxe a její odkaz je mezi anarchisty dodnes velice živý. Zajímavá je skutečnost, že se anarchismu nejvíce dařilo v oblastech se silnou náboženskou tradicí, jakými právě Itálie, Španělsko a Latinská Amerika jsou.

Po druhé světové válce se hnutí dostalo na okraj zájmu. Ve stalinském Rusku a ostatních státech, které se dostaly do sféry jeho vlivu, byli anarchisté tvrdě perzekuováni, stejně tak ve Španělsku generála Franka, Mexiku a jinde, kde zvítězily diktátorské režimy podporované ze zahraničí ze strachu před vítěztvím komunismu. V Evropě se pak mnoho levicově smýšlejících lidí přiklonilo právě ke komunismu, respektive různým formám marxismu-leninismu či trockismu, který se ukázal, v očích těch, co s ním neměli osobní zkušenost, jako prakticky schopnější dosáhnout svých cílů. Pro anarchisty v období studené války bylo stěžejní heslo „Ani východ, ani západ.“³⁰

V 50. a 60. letech 20. století sice anarchismus byl ve značném útlumu avšak hnutí souhrně označovaná Charlesem Wrigtem Millsem jako **Nová levice** byla libertariánskými myšlenkami značně ovlivněna. Charakteristickým rysem těchto i dalších desetiletí může být posun od důrazu na socio-ekonomické k socio-kulturním

---

²⁸ Charvát Jan; *Současný politický extrémismus a radikalismus*; str. 108; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6

²⁹ Charvát Jan; *Současný politický extrémismus a radikalismus*; str. 107; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6

³⁰ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; *Anarchismus*; str. 453 - 454; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

problémům a z toho se odvíjející nová témata jako dekolonizace, rasismus, ekologie, gender či přístup k sexualitě a později globalizace.

To, že se anarchisté tak trochu ztráceli v silném levicovém proudu ale ještě neznamená, že nebyli aktivní vůbec. Byli v popředí květnových událostí v Paříži roku 1968, v Nizozemí vznikla skupina **Provos** s cílem „oživit anarchismus a učít ho mládež“ , od roku 1947 putovala po světě anarchisticky zaměřená, původem americká, divadelní skupina **Living Theatre**. Důležitým momentem též byla obnova anarchistické internacionály, ke které došlo v říjnu 1968 v italské Carraře - vznikla zde **Internacionála anarchických federací**.

Anarchismus se asi nejvíce promítl v radikálních ekologických hnutích inspirovaných sociální ekologií **Murraye Bokchina** a s nástupem tzv. druhé vlny feminismu v rozvoji anarchofeministických skupin. Se znovuobnovením španělských **CNT** došlo i k pozvednutí aktivit radikálních odborů. Popularitu anarchistickým myšlenkám přinesla také punková vlna mající své počátky v 70. letech. Od konce let 90. byly aktivity anarchistů nejviditelnější v rámci tzv. alterglobalizačního hnutí³¹, zejména díky pouličním protestům v rámci zasedání hlavních světových organizací. Jejich cílem bylo poukázat na destruktivní dopady ekonomické, ekologické a sociální jež globální kapitalismus přináší. Díky médiím však veřejnosti zůstaly v paměti jen obrazy násilí v ulicích.

Dnes je anarchistické hnutí, dle mého názoru, stále ve fázi vývoje. Místo teoretizování o časech budoucích se zaměřuje spíše na problémy současnosti, ke kterým mimo těch jmenovaných v předchozích odstavcích patří radikalizace neonacistů a nacionalistů v Rusku a jinde po světě, problematický vztah k imigrantům ve vyspělých státech, ozbrojené konflikty před kterými politici zavírají oči³² a neaktuálnější, situace které přináší momentální ekonomická krize.

2. 4. SUMARIZACE HLAVNÍCH PRINCIPŮ A MYŠLENEK ANARCHISMU

„Termín anarchie pro anarchisty neznamená jako pro zbytek společnosti chaos, ale specifickou formu společenské sebeorganizace, spočívající na antiautoritářství, dobrovolné dohodě a kooperaci.“ Podle anarchistické teorie by měla

---

³¹ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 453 - 482; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

³² To se v současnosti týká zejména Jižní Ameriky.

společnost fungovat na principu federace samosprávných obcí, jež by mezi sebou spolupracovaly na základě volné dohody. „Ve státu a kapitalismu anarchisté vidí své nepřátele, protože tyto instituce omezují lidskou svobodu a deformují přirozané sociální vztahy.“³³ Andrew Heywood k tomu dodává: „Anarchisté odmítají liberální představu, že politická autorita vyplývá z dobrovolného souhlasu na základě určité formy společenské smlouvy, a místo toho tvrdí, že jedinci jsou podřízeni státní autoritě buď tím, že se narodí v určité zemi, nebo jejím dobytím.“³⁴

Tento volný způsob společenského uspořádání by však byl možný za předpokladu, že se William Godwin nemýlil, když zpochybnil teorii společenské smlouvy od Hobbese a Locka a v opozici k nim tvrdil, že lidé jsou racionální a rozumnné bytosti a že mají přirozenou schopnost organizovat svůj život harmonicky a mírumilovně. V dnešní době se anarchisté nesoustředí jen na boj proti státu, ale snaží se upozorňovat na všechny formy útlaku a neoprávněné autority ve společnosti.

Na závěr předkládám část rozhovoru, ve kterém definuje principy anarchismu jeden z anarchistů samotných, Ondřej Slačálek:

Když pomíneme veškeré názorové rozdíly, tak mi řekni, na jakém základě jsou všichni anarchisté myšlenkově sjednoceni?

Na odporu k autoritám, ke státu a ke kapitalismu a na nějakým přesvědčení o svobodě a to jak na svobodě osobní – tak jako žít si svůj život po svym, i na tom, čemu se říká pozitivní svoboda. To znamená spoluovlivňovat podmínky toho života, věci kolem sebe a podobně, založený na ocenění takový ty aktivity mimo instituce, zdola a lidi samy, DIY³⁵. No a na nějakým přesvědčení, že je možná nějaká jiná, lepší společnost. Společnost, která tohleto umožní. Za prvý zmírní ty ekonomický nespravedlnosti, za druhý je založená na nějaký svobodnější kultuře vztahů, za třetí změní tu politickou strukturu směrem k samosprávě a svobodě.

---

³³ Charvát Jan; Současný politický extrémismus a radikalismus; str. 112; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6

³⁴ Heywood Andrew; Politické ideologie; str. 186; Victoria publishing a. s. , Praha, 1994; ISBN 80-85865-10-6

³⁵ Do It Yourself, tzn. udělej si sám.

3. SOUČASNÉ ANARCHISTICKÉ HNUTÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Porevoluční vývoj anarchistického hnutí dosud není do hloubky zpracován a ani já si zde nekladu za cíl tuto mezeru zaplnit, neboť na to je rozsah této práce příliš omezen. Ovšem předklám zde vývoj hnutí a momenty, které považují za zásadní sami anarchisté, kteří byli a jsou tohoto vývoje součástí. Podkladem pro tuto kapitolu jsou mi zejména rozhovory s anarchisty z východních Čech a z Prahy, což znamená, že nejsou zohledněny ani z části všechny lokální události. Avšak vzhledem k tomu, že počty aktivních anarchistů v České republice se pohybují v řádu stovek a jednotlivci i skupiny spolu většinou úzce spolupracují a navzájem se podporují, dají se tyto lokální vzpomínky zohlednit v rozsáhlejší měřítku.

3.1. VÝVOJ HNUTÍ OD REVOLUCE PO SOUČASNOST

Postupné znovuobjevování anarchismu u nás probíhalo již od šedesátých let, ale teprve v letech osmdesátých začalo pomalu vznikat něco, co můžeme dnes nazývat anarchistickým hnutím. Tato pomalá obnova byla samozřejmě způsobená obdobími komunistického režimu. Díky jeho represím a všeprostupující cenzuře, která u nás přerušila vývoj jakýchkoliv svobodářských aktivit, mohli tehdejší anarchisté navazovat jen na předválečnou tradici, která sice byla velmi bohatá, ale díky této interrupci chyběl anarchismu u nás nějaký kontinuální vývoj. S tím byl spojen i nedostatek překladů novějších textů, které formovaly hnutí ve světě. Publikace a překlady těchto prací pak byly významnou součástí porevolučních aktivit.

V 80. letech se anarchisté pozvolna vydělovali z undergroundové a zejména punkové subkultury. To vedlo na podzim roku 89 ke vzniku sdružení **ČAS** (České Anarchistické Sdružení). Po revoluci začaly na mnoha místech po republice spontánně vznikat lokální anarchistické skupiny a s otevřením hranic k nám dorazily, zejména z Německa, myšlenky autonomismu a radikálního antifašismu. Anarchistické myšlenky se dále šířily mezi příznivci hardcore a punku, kteří je rychle přijímali za své³⁶. Již v březnu roku 91 vznikl časopis A-kontra a později téhož roku začala vycházet Autonomie, zabývající se hlavně autonomismem a z něj

---

³⁶ Tyto hudební styly a jejich odnože jsou dodnes s anarchismem a anarchisty/anarchistkami pevně propojeny. Díky značné komercializaci a úpadku punku se jedná hlavně o hardcore.

vycházejícím squatingem. Za počátek organizovaného anarchismu u nás můžeme počítat duben roku 92, kdy došlo k založení **AF**(Anarchistické Federace). Ta sice fungovala jen dvě léta, ovšem hned v srpnu 95 vznikla **ČAF**(Česká Anarchistická Federace), jenž existuje s malou změnou názvu - **ČSAF**(Československá anarchistická federace) dodnes. Toto období je spojované s největší a nejviditelnější aktivitou - rozvoj squatingu, velké množství tiskovin, avšak takto jsou jinými aktivisty hodnoceny i jiné éry a většinou je hodnocení závislé na době, kdy člověk začal v hnutí fungovat, tedy na tom, co zažil sám a co zná jen z vyprávění. Důležitá jsou pro nás po této, poněkud málo zajímavé, faktografické stránce ještě dvě data. A to podzim roku 97, ve kterém vyvrcholily neshody uvnitř ČSAF a oddělila se od ní radikálnější a úžeji zaměřená **FSA**(Federace Sociálních Anarchistů)³⁷, která od doby svého vzniku až do ukončení činnosti (2007) vedla s ČSAF a ostatními anarchisty vleklý ideologický spor. Druhým a posledním datem byl rok 2003, kdy do **FAS** vstoupila **ANTIFA**(Antifašistická Akce) – organizace radikálních antifašistů, jenž vznikla jako reakce na násilnou policejní razii v rockovém klubu Propast³⁸. Důležité datum je to z toho důvodu, že během toho, co se členská základna ANTIFY rozrůstala, aktivity FSA upadaly, až roku 2007 zanikla. Dalo by se říct, že vstup antifašistů do federace byl jednou z příčin jejího zániku. A zatímco ANTIFA úspěšně funguje dodnes, zakladatelé FSA omezili svou činnost na psaní blogů.

Tím, že tu popisují jednotlivé anarchistické organizace ale rozhodně nevystihují vývoj hnutí. Anarchismus je založen na svobodě názorů a přístupů a z toho vyplývá, že díky myšlenkovému vyvoji může jeden člověk projít několika organizacemi a následně fází individuálního anarchismu nebo naopak. Anarchismus vychází z lidí, ne z dočasných sdružení. Tato stroze faktografická část slouží jen jako orientační rámec - následuje kompilace ze vzpomínek těch, kteří byli a jsou aktivními anarchisty:

Jakub Polák:

„Takže devadesátá léta nebo jejich první polovina, kdy to hnutí tady bylo, že jo, skutečně početné a dalo se mluvit skutečně o hnutí, je žejjo, spíš díky té určité shodě vnějších poměrů, které otevíraly prostor očekáváním nejrůznějšího druhu

---

³⁷ Později (2004) změnila název na **FAS**(Federace Anarchistických skupin)

³⁸ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 577 - 607; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

samozřejmě, lidem nejrůznějších zájmů, ambicí, měli najednou spoustu prostoru a, žejo, ta revoluční, porevoluční doba byla otevřenější těm radikálně kritickým myšlenkám. No a to, co dneska zažíváme, že jo, jakousi tu normalizaci poměrů návratu k nějakým standardním poměrům kapitalistického světa, prostě utlumuje tyhle aktivity v lidech, vyvolává zklamání, pasivitu, rezignaci na aktivitu, žejo. Já už sem zažil několik generací anarchistů, kteří prošli si obdobím horečné aktivity, aby žejo, vyhořeli posléze. Ale zase, zanechalo...ve většině z nich to zanechalo nějakou stopu a i když třeba dneska nejsou aktivní, tak pořád věřej, že v nějaké té další, historicky zlomové době budou na té správné straně barikády.“³⁹

Ondřej Slačálek:

„Ta angažovanost začala až pak, když sme se s Jakubem jako bavili, že bysme obnovili tu A-kontru, v devadesátym osmym, tehdy bylo hodně těch událostí, byla první street party, to už sem měl za sebou pár demošek potlačenejch policajty. ... Nó jako to hnutí tehdy, tehdy sme měli pocit, že je vlastně oproti počátku 90. let, že je jako v úpadku. Což jako možná bylo. A pak se vlastně po tý době na pár let zvedlo. To byla vlastně taková ta mobilizace kolem těch nacistickéjch demonstrací, spíš jako těch antifašistickéjch blokad, v tom roce 99 kolem street parties kolem pak samozřejmě měnového fondu.“^{40, 41}

Vzhledem k tomu, že přiložený článek (poznámka 41) pochází z webových stránek ČSAF, jedná se samozřejmě o jednostranný pohled na tehdejší události. Příkládám ho ale proto, že tuto akci dodnes považují anarchisté, spolu s demonstracemi a nepokoji spojenými se zasedáním mezinárodního měnového fondu v Praze 16. 8. 2000, za jeden z nejzásadnějších momentů porevolučního vývoje. Bylo to totiž poprvé, kdy se lidé hromadně vzepřeli policejní autoritě. K demonstracím proti MMF se jeden člen ČSAF vyjadřuje: *„Byl to neskutečnej pocit vidět, jak před náma policajti ustupujou. To se před tím nikdy nestalo a lidem to zvedlo sebevědomí, jako že je vůbec něco takovýho možný.“*

---

³⁹ Z rozhovoru s Jakubem Polákem pro www.irevir.cz uskutečněného 26. 1. 2009. **Jakub Polák** je významná postava anarchistického hnutí u nás, který se v něm pohybuje od jeho nejranějších počátků. Mnoho let byl redaktorem A-kontry a již od onoho počátku 90. let se zabývá vyšetřováním rasistických vražd a násilí v České republice.

⁴⁰ Z rozhovoru s Ondřejem Slačálkem, redaktorem A-kontry a bývalým členem ČSAF

⁴¹ Doplňující materiály v příloze 1.

Současně se jednalo o počátky občasné spolupráce anarchistů s Freetekno scénou. Ta je sice ve své podstatě apolitická, což je „technařům“ občas vyčítáno. Avšak v určitých bodech, zejména odporu proti státním represivním složkám, se s anarchisty veskrze shodují. Příkladem mohou být aktivity a reflexe v anarchistických tiskovinách po rozehnaném Czechteku 2004 a zejména po střetech s policií na Czechteku u Mlýnce na Tachovsku 2005. Tradiční akcí této spolupráce jsou DIY karnevaly v ulicích.

Nejen pro anarchisty nebo „technaře“ však byly tyto masové akce ve volném prostoru inspirativní. Také policejní síly si poprvé uvědomily svou nekoordinovanost a začala se provádět cvičení postupu při zvládnutí davů. Zde je citace ze stránek Policie ČR, kde popisuje novou strategii pro boj s extremismem:

*Policie přijala novou filozofii zvládnutí bezpečnostních opatřeních při **hromadných (v našem případě extremistických) akcích**. Pro tento trend je charakteristický neagresivní a nevyzývavý projev, charakterizovaný dvěma zásadami: „Low profile policing“^[1] a „3D strategie“^[2].*

Obě zásady leží zjednodušeně ve dvou rovinách:

1) snažit se maximálně zabránit eskalaci násilí. V tomto stádiu je činnost pořádkové policie založena na monitoringu hlídek a vyjednávání Antikonfliktních týmů. Vyzbrojené pořádkové jednotky jsou v této fázi mimo vizuální kontakt s veřejností.

2) v případě propuknutí násilí rychle a dynamicky zasáhnout proti jeho původci. Zde se uplatňuje zásada „Get and back“, kdy policisté zadrží konkrétního násilníka a okamžitě opouští místo zákroku.⁴²

Poslední cvičení tohoto druhu proběhlo letos 24. května v Josefově u Jaroměře. A bylo pořádané právě z účelem cvičení této nové taktiky. Ovšem nejen tak, jak ji popisují stránky policie: „...no a tak se tam učili, že maj těm demonstrantům v prvních řadách šlapat na prsty, ty zlomeniny bolí a oni pak ustupují.“⁴³

Na stejné období vzpomíná člen ČSAF:

„Sme fungovali na lokální úrovni žejo, měli sme jako spíš...to tenkrát vycházelo ze sociální ekologie od Bokchina a hlavně sme to jeli přes zvířátka žejo, ochrna zvířat a přes to sme se dostali k nějaký hlubší myšlence, organizovaným anarchismu, ale tu éru před...před tím rokem 2000, kromě vlastně ježdění na blokády hákošskejch demošek, si nepamatuju. No rok 2000 byl vlastně měnovaj fond, vlastně tomu předcházely přípravy už půl roku, kdy sem se do toho začínal vlastně angažovat. ... Ta naše skupina v tý době téměř zanikla, ta lokální ekologická nebo

⁴² Internet; www.policie.cz ; <http://www.policie.cz/clanek/preventivni-aktivity.aspx>

⁴³ anonymní policista

anarchoekologická a byl tady, žejo, silnej ČSAFčí region. ... Nó ale žejo, určitě to bylo tak, že všechno se drželo kolem Prahy. Nebyly dobrý komunikační nástroje tehdy. ... Spíš to byla snaha těch největších tahounů z těch regionů se sestěhovávat do Prahy, protože tam bylo, žejo, veškerý dění. Fungovaly sice v té době nějaký mailinglisty, ale v rámci bezpečnosti se nikomu nevolalo. ... No, byla velká paranoia, hlavně ty média z nás dělaly teroristy, takže po telefonu se nedalo nic řešit.

A po roce 2000?

, No to byla éra od té Global street party až po, já nevím 2004/2005 prostě éra demonstrací, který byly každej druhej měsíc. Ty demonstrace na nějaký téma prostě, který nás nejvíc štve.

A proti čemu se demonstrovalo?

No to bylo různý...proti kapitalismu, proti náckum a tak. To bylo prostě dycky tak, že byly demošky furt. Že tam chodila stovka lidí, furt ty samý teda, pak nějaký další a zbytek tajný fízlové, ve výsledku 200 – 400 lidí. ... A hlavně to byl výsledek upuštění od té taktiky street parties. Prostě se na to nabalovali lidi, nechci říct smažky, ale lidi který to vůbec nezajíma ta politika, žejo, chodili tam protože se něco děje. Nebylo to tak uvědomělý no. ... Ale hlavně, jak byla ta éra těch demošek pořád, tak vlastně hodně lidí tomu přišlo na chuť a pak kolem roku 2003 se vyčerpali a šli třeba z hnutí úplně. ... No prostě vyčerpání. Spory vnitřní, lidi neviděli žádný výsledky, zkoušelo se toho už dost, byli aktivní dlouhou dobu.

A víš, co se stalo s těma, co odešli?

No to bylo hrozně rozmanitý. Hodně jich skončilo v AFĚ⁴⁴, pár se jich prostě ... no ono se na tom aktivismu nějaká kariéra vybudovat dá, takže někdo je v byznisu, někdo v nevládkách, nějaký skončili úplně, někdo se tak různě uchlastává, nějaký sou u hákošů a u fízlů. Jako, žejo, všemi směry.“

ČSAF vznikla jako zastřešující organizace, ve které měly mít místo všechny proudy. Existovala v ní anarchosyndikalistická i anarchoekologická frakce, sdružovala politicky aktivní autonomy. Lidé kolem časopisu Svobodná mysl, později Svobodná práce, ale stále silněji prosazovali sociálně revoluční úsilí na úkor ostatních směrů anarchismu i poté co ČSAF opustili. Po celou dobu, od vzniku FSA se tak hnutí oslabovalo hádkami mezi sebou.⁴⁵

---

⁴⁴ AFA(Antifašistická Akce)

⁴⁵ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 577 - 607; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

Ondřej Slačálek:

„...nepodařilo se to jako nějak moc přetavit na nějakou kontinuální práci. Ty lidi byli mladý a hodně jako neměli, neměli moc vyjasněný názory a fluktovali ... objevovali se od akce k akci na pár let, některý vůbec. ... No, ale nepodařilo se to změnit v nějakou kontinuitu. Jako jak ty časopisy, tak ty organizace , tak ty zůstaly vlastně slabý a hodně se jako, hodně času investovali do hádek mezi sebou, do jako takovýho...

A hádek o co?

Kdo je správněj anarchista. Jako tam jako chvíli působila dnes už zaniklá FSA, která hodně jako...která hodně jako vydělila ty lidi jako sem já, která kladla hodně velkej důraz na ty sociální otázky, třídní boj, což by jako bylo i v pohodě, ale stavěli to hodně jako konfliktně proti těm ostatním. Jó, jako že – vy ste nějaký jako posraný zvířátkáři a když to jako skutečně důležitý je ten třídní boj. A jako hodně to otrávil vztahy a navíc se to stalo v takovym období, ... kdy mělo jako tu šanci možná stát se takovou silnou radikální opozicí, tak tohle hnutí vlastně zároveň hodně řešilo otázky minulosti. ... a hodně lpělo na tom, co bylo v tom Španělsku v tom roce třicet šest a jak jako ten Kropotkin, ... když na nás vyrukovali s tím Machnem a Arišinovem, tak jako sme objevili co proti němu napsal Volin a jak se přičinil Malatesta. Takový jako směšně důležitý otázky se řešily (smích) ... Já si jako myslím, že má smysl studovat tu historii a teorii, ale jako, myslím, že nám ulítly ty proporce, nó. A buď jak buď to hnutí pak jakoby vlastně osláblo a myslím si, že se taky ta společnost trochu vyvinula. Že vlastně v těch 90. letech byla celá levice v defenzívě, jenom ty anarchisti vlastně byli nějak našláplý, taky to bylo tím, že to bylo spojený s těma atraktivníma životníma stylama tý mládeže, ... Jako myslím, že i ten boj proti tý globalizaci trochu otevřel prostor těm alternativám i celková jako společenská situace ... před tím jako všechno co se předkládalo, bylo branýho jako něco samozřejmýho, proti můžou bejt jenom extrémisti – a jako jediný extrémisti byli komunisti, republikáni a mládež anarchistická. Jó, což se vlastně změnilo.

Každé hnutí prochází vývojem a nějakým způsobem reaguje na proměny společnosti. Závěr této kapitoly patří hodnocení současné podoby, akcí a aktivit anarchistické scény.

Člen ČSAF:

„... jak sme mluvili o těch demonstracích furt, hlavně kolem Prahy, tak to vlastně skončilo tím odchodem té starší generace, těch intelektuálů hlavně, a začaly se, žejo, objevovat ty silný regiony a hlavně taktika toho, se nikde neukazovat. Což určitě vyprovokovali taky náckové, ale hlavně represivní síly. Takže vlastně začalo se praktikovat svolávání po telefonech mezi známýma na akce – teď rychle něco udělat a pak zmizet. Což nemusí být nic nezákonného, ale prostě nestojí to tolik energie a můžeš jakoby vystoupit proti něčemu, poukázat na něco, nalákat lidi prostě á, je to takový trošku konspirační. Na tý demošce to taky nebylo jednoduchý prostě oslovit ty lidi, aby si z toho něco vzali. Nó, a tahle taktika je akční od toho roku 2004/2005 a vlastně trvá až do teď a jako určitě to de tohle. No akorát ... no jako musí to bejt vtipný.

A jak bys hodnotil aktivity za poslední dobu?

Hmm, ty jo, sám nevím. Asi to pomalu stoupá, no. Hlavně jak sem mluvil o těch svolávačkách, dřív se to možná dělalo až moc konspirovaně. Teď už se to tak moc nedělá, že se prostě zvou i lidi, který jako se jenom zajímaj vid'. Jak bych to řek ... No čím víc je to hnutí zakonspirovaný, tím je prostě moc zakonspirovaný (smích) a nerozvíjí se tolik no. Jó, a ta publikační činnost teď určitě zase stoupla.

Člen ČSAF:

Když se podíváš kolem sebe, vidíš přicházet aktivní mladý lidi?

„Jó, určitě. Naše sesterský organizace⁴⁶ maj největší problém v tom, že tam ta vlna toho boomu, toho největšího anarchismu byla, já nevím, třeba před dvaceti lety, v 80. letech, nevím ani přesně, čili jsou to čtyřicátníci, padesátníci hodně jako ty zahraniční. Takže ty řešej problémy, jak přivést ty mladý, my řešíme jak dostat ty starší. Což je jako možná i těžší. Ty mladý, ty se objevujou furt. ... nějaký vydrzej, nějaký odpadnou, ale i z těch starších jako odpadnou. A to vlastní jádro je tak nějak, jako to udržujou ty nejstarší gardy, řekněme. Třeba jako ty černý ovce - jako třeba

---

⁴⁶ ČSAF je součástí IAF(Internacionály Anarchistických Federací)

Volmut a Jan Hanuš, který pořád vomílaj o nějaký krizi anarchistickýho hnutí, ale ty lidi co zůstali třeba jako v ČSAF, ty starší, tak třeba říkaj jak těch aktivních, ani v tý nejlepší éře nebylo nikdy víc. Jako byli víc vidět, byli urputnější. To zase ale souvisí s tou generační výměnou, že ta nová generace už si víc věří a už se dokáže taky intelektuálně víc profilovat.

Ondřej Slačálek:

Můžeš mi popsat dění v poslední době?

„Jako docela co se udrželo nebo posunulo veš je ten antifašismus, to jó, ale jako to je trochu málo. Antifašismus se dostal fakt jako na novou úroveň. Ale to spektrum témat se vlastně zúžilo do těch – ten přesah se hodně omezil. ... Zrovna ten squatting dostal jako nějaký nový trend. Ted' kolem tý Milady. To bylo jako že, vlastně jak vyklidili Miladu, pak v září byl takovej týden nepřizpůsobivosti – byly pokusy obsadit nový squat, kdy je policajti jako drsně vytlačili, a výsleded tedy byl, teda ty lidi byli souzený za všlicos. Á, pak byl takovej velký karneval 2000 – 3000 lidí.

To je dost.

Ták ale to má tradici ten DIY karneval, kdy to je spojený s nějakou politikou, squattingem a nějakou tou sociální tematikou. Když říkaj, že sme nepřizpůsobivý, ták ale přizpůsobit se - být nepřizpůsobivý je vlastně základní lidská vlastnost. ... Něco se drží. Tak jako každej rok je v Brně ten Protestfest, což už je jako pěkná akce, každej rok je vlastně ten DIY karneval, pak ten 1. máj, jak je na Střeláku, ale sou to prostě tři takový cyklický akce, není toho moc mezi tim.

A čím je podle tebe způsobený, že ted' není tolik lidí aktivních?

Nó, to hodně tím sektářstvem taky to bylo způsobený. Že v tý době, kdy to hnutí mělo šanci, se místo toho hádalo mezi sebou kdo je větší anarchista a prostě na papíře vyhrávali Španělskou revoluci a Ruskou revoluci místo aby se tak trochu reálnějc podívali jako na situaci dneska tady, á, hodně to bylo podle mě o tom nó.

Nó, tak jinak, my sme se snažili udělat tu skupinu Freedom not Fear, spojit jako anarchisty, autonomy, technaře do nějaký aktivity jako proti represím, hodně proti dozoru, kamerám, ale zároveň jako proti sociálnímu vyloučení. Právě proto ta akce týden nepřizpůsobivosti a navázali sme na tu tradici DIY karnevalů, co byly vlastně od roku 2003, ale byly apolitický, tak sme udělali jako političtější. Ted' se

plánuje karneval na podzim a možná ve víc městech, uvidíme. ... Jinak takový ty, z mého hlediska, víc dogmatický, se přesunuli na blogy, jako je jaime.cz a 2h.bloguje.

A objevujou se noví aktivní lidi?

*Jó, nějaký se objevujou. Ale je to podle mě o trochu míň, ale zas mi přijde, že jako ty lidi jsou zas jako takový zapálenější. Že to není úplně, teď to řeknu hodně hnusně, takovej jako demonstrační plankton, že se objeví na jedné akci, potom jako na dvou, na třech zmizí, žejo, je třeba potkávat. Máš pocit, že jako, že se třeba zapojej do nějaký aktivity, jako těch **FNB**.⁴⁷ Ale stejně jako obecně je těch lidí málo.*

Pasáže z rozhovorů jsem vybírala tak, aby z nich vyplynul příběh anarchismu na našem území od obnovení hnutí po současnost. Je samozřejmé, že každý, kdo byl součástí tohoto příběhu, byť jen na určitý čas, by mohl události komentovat jinak. Ale v tomto omezeném rozsahu jsem se snažila vystihnout alespoň momenty, které považuji za nejvýznamější.

Je nezbytné podotknout, proč jsou zpovídání skoro výhradně z prostředí ČSAF. ČSAF byla a stále je nejpočetnější anarchistickou organizací u nás. Jejimi řadami prošlo mnoho lidí, i když se někteří názorově posunuli a opustili ji nebo anarchismus úplně, někteří zůstali dodnes. ČSAF tedy vždycky byla v centru dění a zároveň vytváří určitý bod, ve kterém se anarchisté většinou alespoň na chvíli zastaví. Dále to souvisí s tím, že ostatní organizace do dnešních dnů většinou zanikly nebo se posunuly na okraj a nevyvíjí skoro žádné aktivity. Jejich činnost se většinou posunula do internetových sfér. To se týká zaniklé FAS (kde její zakládající členové provozují blogy 2h.bloguje.cz a jaime.cz) a **AKA**.⁴⁸ Naproti tomu ANTIFA je sice velice činná. Oproti podobným uskupením v západní Evropě,⁴⁹ ze kterých vychází, je i založená na anarchistických principech. Avšak její aktivity se během posledních let zaměřují skoro výhradně na boj proti neonacistům. To ho zefektivňuje, avšak na úkor ostatních anarchistických aktivit. Proto ji nepovažuji přímo za organizaci anarchistickou.

Důležité je pak ještě zmínit **Anarchofeministickou skupinu**. *Ta vznikla na konci roku 2000 za účelem uspořádání 8. března a zapojení se do globální stávkový žen Feministická skupina 8. března. Původní záměr skupiny byl vrátit Mezinárodnímu*

---

⁴⁷ Food Not Bombs – tomuto tématu se budu věnovat v následující kapitole.

⁴⁸ AKA – Anarchokomunistická alternativa

⁴⁹ Tam většinou převažují jiné formy levicového myšlení.

dni žen jeho původní význam a upozornit na problematické postavení žen v české společnosti i ve světě. Po uskutečnění akce k Mezinárodnímu dni žen v roce 2001 se část skupiny rozhodla, že témata, kterými se FS 8.3. zabývala, musí být ve společnosti otevírána soustavně. Zvláště pak v rámci anarchistického hnutí, které má potenciál chápat nerovnost pohlaví v souvislosti s dalšími nerovnostmi ve společnosti a zabírat se jimi. FS 8.3. tedy pokračovala dál jako anarchofeministická organizace. V roce 2004 skupina změnila název - na Anarchofeministická skupina, aby tak jasněji vyjadřoval její názorovou orientaci.⁵⁰ Anarchofeministická skupina je však ve své činnosti a v tématech, kterými se zabývá velmi specifická. Proto ji zde zmiňuji jen okrajově.

3. 2. ČINNOST ANARCHISTICKÉHO HNUTÍ

V této kapitole se pokusím rozebrat a popsat aktivity, které jsou s anarchismem spojené a vysvětlit jak a za jakým účelem se odehrávají.

Podstata veškeré aktivity tkví v tom, že „... pokud někdo chce jednou žít v jiné společnosti, musí se snažit ovlivňovat už tu stávající.“ Ještě jednou budu citovat z rozhovoru s Ondřejem Slačálkem:

„Pro mě jsou jako tři vrstvy těch cílů žejo. Takovým jako prvním nejbezprostřednějším cílem je pro mě vůbec jako otevřít tu diskuzi o těch problémech, který sou, a o možnostech jako participace aktivity sociálních hnutí. Á to podle mě to hnutí nějak dělá. Některý ty témata, ty problémy otevírá, do těch diskuzí vstupuje. Pak je druhý level a to je jako řešení těch praktických problémů, který sou šilný žejo – chudoba, nespravedlivá distribuce majetku v globálním měřítku, ekonomická krize ... a tím třetím je teprv tahle společenská změna. ... Jako, nejdřív se musí otevřít ty dveře no. Tim, že tady budou ti aktéři sebevědomí.“

S tímto přístupem by sice mnoho, zejména těch revolučnějších, anarchistů nesouhlasilo. Ovšem částečně nám osvětluje motivy, které stojí za většinou aktivit. Problémy, které se anarchisté, více či méně úspěšně, snaží dostat do veřejné diskuze, řešit je nebo na ně alepoň upozornit jsou – **nerovnosti ve společnosti, ekologie, omezování osobních svobod, nespravedlivé užívání síly z pozice**

---

⁵⁰ Internet; www.anarchofeminismus.org; <http://anarchofeminismus.org/cs/afs>

státu, rasismus a antifašismus. Způsobů, které jsou k tomuto účelu užívány, je mnoho. Od těch nejpřístupnějších až po ty, které se nacházejí na samé hranici, mnohdy i za ní, chápání většinové společnosti.

3. 2. 1. ULICE A POLITIKA

Ulice, coby veřejný prostor, odjakživa patřily společenskému životu. Kromě dopravy z místa na místo fungovaly a fungují jako místo, kde lidé vyjadřují své názory, podporu nebo naopak nespokojenost. Prostředků a cest, kterých využívají anarchisté v ulicích k představení svých

stanovisek je více – poklidné demonstrace, happeningy, ale i přímé akce a rioty. Volba způsobu protestu se vždy odvíjí od důvodu a situace, za které se akce odehrává.

Demonstrace na nejrůznější témata probíhají poměrně často. Ale zhodnotíme-li, jaký prostor jim věnují média, zjistíme, že ty anarchistické budí zájem vždy. Důvod je prostý – očekávání násilí. „*Jak se dělaly ty demošky, tak se to dělalo, byl mluvčí, ten co jim povídal ty samý věci a jako co, je to nezajímá. Oni čekaj na prvního ožralu ...*“ V tomto směru není bez zajímavosti, že stejně nespokojení s prací médií jsou i policisté. „*...no a voni jak to sestříhají, tak to pak vypadá, že na tom zásahu se děje kdoví co. A je to prostě použitej ten záběr několikrát, ten samej.*“⁵¹

---

⁵¹ Anonymní policista

Organizace i vizáž anarchistických demonstrací se od počátku 90. let poměrně výrazně změnila. Tato proměna vychází z několika příčin. Za prvé z vývoje neonacistických a policejních strategií, za druhé z uvědomění si nutnosti vytvářet co

nejlepší mediální obraz akce. Po vizuální stránce se při prvních demonstracích jednalo o barevnou směsici lidí. Dnes mají standartně demonstrace, charakteristické jsou zejména ty proti fašismu a neonacismu, mohutný policejní doprovod (občas dochází k paradoxním situacím, ve kterých počet

policistů výrazně převyšuje počet demonstrantů), čelo tvořené černým blokem a většina účastníků má co nejvíce zahalený obličej.

Na přihlížející tento vzhled může působit nepříjemně, až militantně a někteří se vyjadřují slovy „Co, se snad stydí za svůj názor?“, nehledě na to, že zahalování stěžuje identifikaci i mezi anarchisty samotnými. Avšak tato taktika má své reálné opodstatnění. Čelo demonstrace tvoří lidé, kteří by při případných střetech měli nejlépe reagovat na použití síly a co nejdéle předcházet chaosu. Zahalování obličejů souvisí s rozvojem techniky. Fotografie demonstrantů pro své účely sbírá nejen policie, ale i neonacisté, kteří se z tohoto důvodu objevují na většině akcí.⁵² Z vlastní zkušenosti dodávám, že je bytostně nepříjemné, když je vaše osoba dokumentována a můžete se pouze domnívat, k jakému účelu budou materiály použity. Z tohoto důvodu se v Pardubicích v únoru 2009 konala demonstrace **Proti posilování policejních pravomocí**, která byla reakcí na nový policejní zákon, jenž zahalování obličejů omezuje.

Co se týče mediálního obrazu, je patrná snaha o klidný průběh a informovanost demonstrantů. Pro komunikaci s médii, která je většinou nevyhnutelná, se občas ustanovuje výše zmíněný mluvčí, který je ale mluvčím pouze té jedné akce.

---

⁵² Při demonstraci ve Svitavách 25. 7. 2009 pod heslem **NE dalším obětím neonacismu!** došlo k situaci, kdy se průvod dostal ke skupince velmi urostlých mužů, již obklopených policisty. V tom okamžiku bylo znát, jak všichni zobrazení. Ve výsledku se ale ukázalo, že se jedná o brněnské Romy, kteří přijeli demonstraci podpořit a z ne příliš jasných důvodů nebyli k průvodu připuštěni. Mimo jiné se této demonstraci účastnili i místní Romové, což bohužel není pravidlem.

Pochod za skandování hesel je občas obměněn tancem a hlasitou muzikou. To se stává jen ve výjimečných případech⁵³, kterými jsou například již zmiňované **DIY karnevaly**. Karnevaly propagující freetekno scénu a DIY⁵⁴ principy mají v České republice tradici od roku 2003. Roku 2009 poprvé dostal politický podtext, když se spojil s iniciativou Freedom not Fear v rámci týdne nepřizpůsobivosti.⁵⁵ Podobnou formu mají i protestpárty, kdy se za účelem upozornění na nějaké téma pořádají koncerty spojené s diskuzí nebo promítáním.

Demonstrace však nejsou jediný způsob, kterým anarchisté vyjadřují své postoje. Důležitou roli hraje i princip **přímé akce**. Ta má kořeny v období propagandy činem a jedná se o jednotlivé nárazové akce s cílem šokovat veřejnost a vytrhnout ji ze stereotypního způsobu uvažování. V minulosti se jednalo zejména o atentáty na představitele státu. Dnešní přístup je samozřejmě odlišný. „*Já bych to srovnal s tím, možná ale, prostě já bych si přál, aby se to dostalo do stádia, kdyby byly nějaký přímý akce a dostávat se do pozic, kdy ty elitáře můžeme jakoby ohrožovat, nebo jako ukázat lidem, že si nemůžeme říct, že s tím nic neuděláme. Protože i malá skupinka může udělat hodně, natož když lidi mají společný cíl. Ale jako vtipně. Nějaký jako jak jednu dobu frčely ty dortíky vid', no ale to už je taky dýl ta bombička⁵⁶, to bylo viditelný. ... Dneska když po Billoj Gatesoj hodíš polárkové dort, tak si myslím, že to je skoro stejný, jako tenkrát, když by ho zastřelili.*“ K dnešním přímým akcím patří zejména politicky zaměřený street art nebo pozměňování billboardů. Nejmilitantnější jsou akce spojené s antifašismem, do kterých spadají i přímé útoky na neonacistické aktivisty. Na ty se blíže zaměřím až v kapitole tomuto tématu věnované.

Anarchistické aktivity nejsou zaměřené jen ven na veřejnost, ale pořádají se i takové, které směřují dovnitř hnutí. To jsou zejména přednášky, promítání

⁵³ Někteří anarchisté tyto aktivity hodnotí jako málo uvědomnělé a nesouhlasí s nimi.

⁵⁴ DIY je princip, který plně vystihuje jeho překlad – udělej si sám. Je to princip tvůrčího přístupu k nejrůznějším aktivitám spojeného s co největší mírou nezávislosti na komerční sféře, který využívá a propaguje mnoho subkultur.

⁵⁵ Jak již bylo zmíněno v kapitole o novodobém vývoji hnutí.

⁵⁶ Narážka na incident v Ústí nad Orlicí, kdy na předvolebním mítinku „neznámý“ mladík hodil na hlavu bývalého hejtmána Ivo Tomana plato indiánků.

s diskuzemi. Koncerty mívají poměrně často charakter benefiční akce, jejichž výtěžek jde zpět na jiné aktivity. Mezi dosud nezmiňovanou iniciativu, na kterou výtěžky benefičních akcí často směřují je **ABC**(Anarchist Black Cross), který se zaměřuje na kauzy stíhaných či uvězněných anarchistů po celém světě a snaží se o jejich osvobození.

3. 2. 2. FOOD NOT BOMBS

Food not bombs, v českém překladu jídlo místo zbraní, je anarchistická iniciativa, která funguje již od roku 1988. *Její dobrovolníci pracují v městských parcích, na ulicích a v jídelnách. Desítky aktivních skupin v USA, Kanadě a Evropě se věnují podávání bezplatné vegetariánské stravy. Je to pozitivní forma protestu proti stálému financování pokusů s novými zbraněmi, vedle rozrůstajícího se hladu a zvětšujícímu se počtu bezdomovců. Iniciativa má své kořeny ve známé kampani proti otevření atomové elektrárny v Seabrook v Nové Anglii. Základní zásady, spojující všechny skupiny tvořící organizaci jsou: úplná rezignace na používání násilí, nediskriminování nikoho v přístupu k rozdávané stravě a skupinové rozhodování konzencem umožňující nezavádět do organizace elementy hierarchie. Každá skupina má právo na vlastní výklad těchto zásad, podle svých lokálních podmínek, jelikož neexistuje centrální řízení ani vedoucí pracovníci, každý člověk může navrhnout nové způsoby řešení problémů a způsobů jednání.*⁵⁷ Princip vychází z předpokladu, že dnešní společnost vytváří přebytky, zatímco jiní trpí hladem nebo nemožností si jídlo uvařit. V českém prostředí se suroviny na rozdávaná jídla získávají často z kontejnerů za supermarketů⁵⁸, protože v nich se často objevují nezávadné potraviny, které ale řetězce z různých důvodů již nemohou prodávat. Z těchto produktů aktivisté vaří jídla, která jsou pak podávána zájemcům, většinou z řad bezdomovců. Nejaktivnějšími skupinami s dlouhou tradicí u nás jsou FNB Praha a Brno. S proměnlivou pravidelností ale fungují skupiny i jinde po republice.

---

⁵⁷ Internet; [www. food.not.bombs.sweb.cz/](http://www.food.not.bombs.sweb.cz/); <http://food.not.bombs.sweb.cz/index.html>

⁵⁸ Tzv. dumpster diving

3. 2. 3. SQUATTING

Obsazování prázdných domů má dlouhou historickou tradici. O squattingu, v tom smyslu jak je vnímán dnes, ale můžeme mluvit zhruba od 70. let 20. století, kdy squaty začaly dostávat politický náboj. Významným přínosem byl pak nástup anarchoautonomního hnutí v letech 90. (jehož podstatou je vytváření autonomních zón ve stávající společnosti).⁵⁹ Squatem se rozumí objekt, který je dlouhodobě nevyužívaný, a je obsazen za účelem nejen bydlení, ale i pořádání kulturních či vzdělávacích aktivit.

Sebelegitimizace squattingu vychází z teze, že kapitalismus, jež upřednostňuje hodnotu ekonomickou nad hodnotou sociální, produkuje na jedné straně osoby, pro které je dostupnost vlastního bydlení skoro mizivá a na druhé straně objekty, které jsou díky spekulacím dlouhodobě nevyužívané. Proto je porušení vlastnického práva v případě těchto objektů morálně ospravedlnitelné, neboť z etického hlediska by měl společenský prospěch převažovat nad ekonomickým. A tímto zpochybněním nedotknutelnosti vlastnictví v podstatě nabourává základy kapitalismu.

Není pravidlem, že by squatery byli pouze anarchisté, dá se ale říct, že většina z nich sympatizuje s určitými anarchistickými myšlenkami. Největší rozmach squattingu v České republice probíhal v 90. letech, kdy se uskutečnilo mnoho pokusů u obsazení domů na celém našem území. Do tohoto období spadá i obsazení dnes asi neznámějších dvou squatů Ladronka a Milada. Zajímavý moment přinesla chvíle, kdy se v domě na Truhlářské 11⁶⁰ v době, kdy se na dvoře domu připravovaly transparenty pro protivolební demonstraci, objevila zhruba osmdesátiletá paní, která v onom místě prožila celý život a nový majitel ji před několika lety vystěhoval na okraj Prahy. Sedla si na žili mezi ostatní a začala vyjadřovat všem přítomným svojí podporu. Od vyklizení Milady v létě roku 2009 tu momentálně neexistuje žádný funkční squat. To ovšem neznamená, že by toto hnutí zanikalo. Události kolem vyklizení a následně zásahu proti obsazení domu na pražském Albertově⁶¹ dalo

---

⁵⁹ Růžička Vlastimil; Squaty a jejich revoluční tendence; str. 18; Triton, Praha, 2007; ISBN 80-7254-859-X

⁶⁰ Prostor ve starém domě na Praze 1, který dostali v mediálně známé kauze, do dočasného užívání squateři z Milady. Vyklizen na konci května 2010.

⁶¹ Tento pokus se uskutečnil v rámci Týdne nepřizpůsobivosti.

mnoho podnětů pro veřejnou diskuzi na toto téma a dle mého názoru v následujících letech další pokusy o obsazení nových objektů proběhnou.⁶²

3. 2. 4. ANTIFAŠISMUS

Antifašismus podle mého názoru nevystihuje úplně přesně podstatu současného přístupu k němu. V České republice sice AFA(Antifašistická Akce)⁶³ vznikla, jak již bylo zmíněno, v reakci na neoprávněný zásah policie, jako organizace bojující proti prvkům fašizace společnosti. Ovšem naprostá většina jejích aktivit je směřována na boj s neonacismem. Ovšem vzhledem k tomu, že je v této souvislosti termín běžně užíván, nebráním se mu ani já.

Neonacistické aktivity začaly narůstat brzy po listopadové revoluci. V reakci na to se brzy z řad anarchistů začal formovat antifašistický odpor, který vyvrcholil 1. května 1992 „bitvou“ na letné, kdy bylo několik stovek neonacistů zahráno na útek. Po tomto incidentu došlo na několik let k útlumu jejich aktivit. Většina anarchistů od této události inklinovala spíše k anarchopacifismu. Militantní autonomové, inspirovaní podobným hnutím v Německu, kteří prosazovali násilné akce proti neonacistům, zůstávali na okraji názorového spektra. Od konce 90. let do roku 2003 se aktivita rasistických skinheads opět zvedla. Na ty reagovala především část nové generace anarchistů. *„...odmítali pacifismus a volali po boji proti neonacistům stejnými prostředky podle hesla „Na hrubý pytel hrubá záplata“. Po anarchistických demonstracích tak nejprve docházelo ke sporadickým střetům, později došlo k vytvoření Antifašistické Akce (AFA), která militantní aktivity zastřešovala.*⁶⁴ V tomto období došlo ze strany neonacistů, k mnohým brutálním napadením. *„... začalo docházet k prudkým pouličním srážkám mezi neonacisty a antifašisty, zejména během demonstrací. Nejvýznamnější se konala 1. května 1999, kdy neonacisté uspořádali demonstraci na tradičním místě anarchistických prvních májů, Střeleckém ostrově. Policie ... dvakrát zakročila proti anarchistům. .... Při následné srážce došlo k bojům s policií, při nichž byla zapáleno několik policejních aut. Neonacisté nakonec pod policejní ochranou prošli městem. Antifašisté na státní represe odpověděli*

---

⁶² Značně diskutovaným projektem v tomto směru je Squaterská realitka (www.realitka.squat.net), která na své internetové stránky shromažďuje informace o dlouhodobě nevyužívaných domech.

⁶³ Nejsilnější antifašistická organizace v zemi.

⁶⁴ Internet; www.antifa.cz ; <http://www.antifa.cz/content/afa-sestnact-let-v-prvni-linii>

zintenzivněním svých aktivit. Následoval útok na demonstraci Národní aliance v Rakovníku 25. září 1999, rozsáhlá antifašistická demonstrace v Praze 23. září 2000 zaměřená proti akci Národní aliance a Národního odporu zakončená dramatickým střetem se skupinou neonacistů v hale Hlavního nádraží), pokus o násilné narušení ustavujícího sjezdu Národně sociálního bloku v březnu 2001, blokáda setkání ultrapravicových aktivistů především z bývalé Národní aliance v Rakovníku 10. května .... Vedle těchto veřejných akcí se antifašisté podle policejních analytiků zaměřovali i na cílené útoky proti hlavním představitelům ultrapravicové scény a údajně došlo i k útokům proti majetku (v roce 2002 proti automobilu jednoho člena pražského NO a poté 8. května 2003 došlo k zapálení vozu čelního neonacistického „vůdce“ Filipa Vávry). Na stránkách AFA se navíc objevil rozsáhlý monitoring ultrapravicové scény. Řada neonacistů po zveřejnění své fotografie, jména a adresy ve své činnosti ustala.⁶⁵ Činnost antifašistů v tomto období měla výrazný vliv na zatlačení neonacismu do ústraní. V posledních několika letech ale neonacisté a nacionalisté bohužel opět získávají na síle, fungují organizovaněji⁶⁶ a s jistým úspěchem figurují i na české politické scéně. S tím je logicky spojené i opětovné navýšení antifašistických aktivit.

Aktivní antifašismus v České republice nefunguje výhradně pod AFA. Ta je ale jeho nejúspěšnějším představitelem. S jistotou můžeme říct, že každý anarchista, je zároveň antifašista. Naopak již toto pravidlo ovšem nefunguje. Je pravdou, že AFA vznikla sdružením militantně naladěných anarchistů, z čeho odvozuje principy své organizace a základní program - funguje na základě autonomních nehierarchických uspořádaných buněk, které navzájem spolupracují; ... *od svého vzniku deklarovala AFA čtyři základní cíle: ochranu politického a veřejného prostoru pro anarchistické hnutí, zabezpečení jeho šíření pomocí propagace, sociální boj s neonacismem i státní mocí a konečně zamezení veřejného působení neonacistických a ultrapravicových skupin.*⁶⁷ Dnes, jistě i díky generační výměně, se jedná o organizaci, jejíž členové jsou spojeni na odporu k fašismu a kde ideologie hraje až druhořadou roli.

---

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Paradoxně v mnoha ohledech, jako je oblékání, organizace (autonomismus), často jen lehce pozměněná symbolika, kopírují antifašistické aktivisty.

⁶⁷ Internet; www.antifa.cz; <http://www.antifa.cz/content/akce>

Prostředků užívaných antifašisty k prosazování svých cílů je více. Od již zmiňovaných blokad, cílených útoků na jednotlivé neonacisty⁶⁸, monitoringu ultrapravicových aktivistů, po pořádání kulturních⁶⁹ i sportovních akcí a přednášek. Dalo by se říct, že právě přímými akcemi směřovanými proti neonacistům se AFA a anarchisté obecně, vymezují vůči „občanskému“ antifašismu. Modelovým příkladem může být kritika iniciativy V Ústí (neo)nacisty nechceme, která prosazovala ignoraci neonacistů, právě za to, že tento problém nepotlačuje, nýbrž mu nechává volný prostor.

Antifašismus se v České republice dostal na poměrně vysokou úroveň. Zejména v tom směru, že vcelku malá skupina lidí dokáže vytvářet konstantní tlak na ultrapravicový sektor. Ovšem co týče osvětové činnosti a působení na širokou veřejnost, má stále velké mezery. Tyto nedostatky spatřuji zaprvé v neschopnosti přesvědčit neúčastněné okolí o tom, že tento druh odporu má smysl a vůbec vymanění se z obecné představy o antifašistech, jako o asociální mládeži, která pouze vyvolává napětí a násilí v ulicích. S tím souvisí druhý nedostatek, za který považují právě mizivou snahu tento dialog otvírat. Tento problém úzce souvisí s určitým druhem sektářství a usurpováním si jakéhosi monopolu na tu „správnou“ formu antifašistické činnosti.

3. 3. ANARCHISTICKÉ TISKOVINY

Již od vzniku anarchismu jako svébytného politického směru, hrály nejrůznější tiskoviny důležitou roli, coby šířitelé poselství – myšlenek, aktivit, událostí. Tuto funkci si, i přes narůstající vliv elektronické komunikace, udržely dodnes. V době, kdy jsem začínala sbírat podklady pro tuto práci, byla časopisecká a vůbec publikační tvorba anarchistického hnutí v hlubokém útlumu. To se však změnilo během roku 2009 a do dnešních dnů tato aktivita narůstá. Došlo k obnovení časopisů, které nevycházely po dlouhá léta a ke vzniku několika nových. A-kontra, coby nejdéle vycházející

---

⁶⁸ V Trutnově byl ku příkladu po určitou dobu, v podstatě na každém kroku, ohrožován předseda místní organizace Dělnické mládeže, až na nějaký čas přestal vycházet z domu. Dalo by se to považovat za jednu z reakcí na incident, kdy místní neonacisté vtrhli do všeobecně oblíbené hospody a bezdůvodně zmlátili několik osob, které se v tu dobu nacházely v nesprávnou dobu na nesprávném místě.

⁶⁹ Jednou z největších kulturních akcí, kterou pořádá ANTIFA, je festival May Day, konaný letos již potřetí v Praze na Císařské louce. Na kterém je kromě koncertů prostor pro přednáškové bloky a distribuci nejrůznějších propagačních materiálů.

periodikum s anarchistickou tematikou, změnila svůj formát a produkce brožurek a letáků nejrůznějšího druhu pokračuje s neměnnou intenzitou.

Za důležitý fakt, který je potřeba sdělit k tematice anarchistických tiskovin, považují skutečnost, že v naprosté většině případů píší autoři články anonymně nebo pod pseudonymem, což se týká zejména materiálů vycházejících pod ČSAF, které mají vyjadřovat postoje celé organizace. Obecně mezi anarchisty není příliš uznáváno duševní vlastnictví, co se jejich produktů týče. Například i obrazové materiály, kam spadají nejrůznější dokumenty, jsou vydávány pod licencemi creative commons,⁷⁰ díky čemuž jsou snadno šířitelné. Kromě toho, je u anarchistických tiskovin charakteristická značně proměnlivá periodičita, která se odvíjí od toho, kolik mají redaktoři momentálně na psaní času a peněžních prostředků.

Kromě periodik, kterým se tato kapitola bude převážně věnovat, vycházejí občasně v tištěné podobě (nejčastěji k příležitosti konání nějaké akce, která nabízí příhodné podmínky pro šíření materiálů) i překlady zahraničních textů, různé letáky a pamflety, které jsou většinou dílem jednotlivců, avšak tištěné pod společnou hlavičkou a za společné peníze. Ty se pak prodávají za minimální obnos tak, aby se alespoň částečně pokryly náklady na tisk. Největší akcí za poslední dobu, věnovanou tomuto tématu, byl Knižní veletrh anarchistických vydavatelství v listopadu 2008, který se konal v bývalém infocafé Krtkova kolona na Letné. Jeho program - přednáškové bloky, promítání, IT workshop, prezentace prací, byl však narušen událostmi kolem vyklízení squatu Cibulka, ke kterým došlo právě v době konání veletrhu.

3. 3. 1. PŘEHLED PERIODIK VYDÁVANÝCH V RÁMCI HNUTÍ

Díky konci cenzury po listopadové revoluci se objevilo nepřeberné množství časopisů a jiných tiskovin. Mezi nimi začali tvořit i anarchisté. 27. ledna 1990 vyšel první **Informační bulletin** pod sdružením ČAS, Levá alternativa vydávala **Polaritu** a kromě toho vycházeli různé punkové ziny. V návaznosti na předrevoluční období pokračovalo undergroundové Vokno, z jehož okolí později, březen 1991, vznikla **A-kontra**,⁷¹ ta v těchto prvních letech sehrála důležitou roli při formování hlavních myšlenek. Koncem roku 1991 začala vycházet **Autonomie**, jeden z nejvýznamějších

⁷⁰ Licence, která umožňuje volné šíření díla pro nekomerční účely.

⁷¹ O A-kontra se v tomto přehledu zmiňuji jen okrajově, neboť jí bude věnován širší prostor později.

časopisů následujících let.⁷² V jejím prvním čísle se píše: „*Doufáme, že zaujme [Autonomie] hlavně ty z vás, kterým již nestačí jen ‚bojovat‘ za anarchii na často nesmyslných demonstracích. ... hra již snad skončila a je třeba si ujasnit, co chceme, a naučit se to i vysvětlovat lidem. Přestat dělat velká gesta na demonstracích a začít se sebevzdělávat, musíme dát lidem novou alternativu společnosti, nejenom boj na ulicích... (i když jej nezavrhneme, ale měli bychom si uvědomit, kdy je opravdu nutný, a kdy se z něj stává proti nám se obracející čin).*“⁷³ (Autonomie 0 /1991/, s. 2)⁷⁴

Rok po rozpadu FA, tedy 1994, vznikl časopis **Svobodná mysl**. K těmto dvěma titulům se brzy vrátíme. Druhá polovina devadesátých let je spojená s rozvojem antifašismu a silným ekologickým hnutím. S těmito tématy se vážou časopisy **Akce!**, vydávaná antifašistickou akcí, jako zpravodaj této scény a **Zelený provazník**, zaměřený na primitivismus a sociální ekologii, oba dva založeny roku 1996.

Někteří redaktoři **Svobodné mysli** se brzy po jejím vzniku začali poměrně ostře vymezovat vůči ostatním směrům anarchismu a upřednostňovat revolučně sociální cíle. Vůči tomu se začala bránit nejen **Autonomie**, zaměřená na anarchoautonomistickou a squaterskou scénu, ale i většina členů ČAF, pod kterou Svobodná mysl vycházela. Tyto spory vyvrcholily roku 1997, kdy dva redaktoři časopisu a lidé s nimi názorové spříznění založili FSA a Svobodná mysl, přejmenovaná na **Svobodnou Práci** pokračovala jako hlasatel této nové organizace. „*Nepřehlédnutelná část publicistické činnosti FSA zahrnovala právě kritiku zbytku anarchistů za bezkonceptnost, nevyhraněnost, malý důraz na sociální aktivity, někdy také za odmítání násilí. Na druhou stranu se FSA snažila sama dohánět to, co dle jejího názoru anarchistickému hnutí nejvíce chybělo. Přeložila a vydala řadu prací z dějin anarchismu a rovněž se snažila šířit anarchistické myšlenky mezi námezdně pracujícími.*“⁷⁵

ČSAF pokračovala ve své činnosti dál a na počátku roku 1998 si založila vlastní časopis **Existence**. Autonomie zanikla a lidé kolem ní po dva roky vydávali pouze zpravodaj **Autonom**. Na ní roku 1998 navázala **Konfrontace**, z níž „*Spojení anarchismu, autonomismu a občasných sklonů k levicovému pomulismu vytvořilo na tři roky patrně nejkvalitnější tiskovinu, jakou novodobé anarchistické hnutí vydávalo;*

⁷² Samozřejmě v rámci alternativní scény.

⁷³ Dlužno říct, že tento článek by si možná mnoho dnešních anarchistů mělo přečíst znovu.

⁷⁴ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 586; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

⁷⁵ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 600; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

jako první rovněž široce přibližovala českému prostředí západní hnutí proti kapitalistické globalizaci. Konfrontace zanikla roku 2000.⁷⁶ V roce 2004 shrnula své postoje nově vzniklá AKA v periodiku **Kladivo na kapitál**: „Mohou pro nás být inspirativní myšlenky Karla Marxe, ale nemůžeme být marxisty a marxistkami⁷⁷, jelikož žijeme KOMUNISMEM. Víme také, že už nikdy nebudeme anarchistkami a anrchisty, protože příliš milujeme ANARCHII.“ (Kladivo na kapitál, 0 /2004/ , s. 3)⁷⁸

Anarchofeminismus byl dlouho spíše okrajivou záležitostí.⁷⁹ Až roku 2000 vstoupili anarchofeministky do povědomí a od té doby tvoří svébytnou součást hnutí. Právě toho roku, začal vycházet punkově feministický zin **Bloody Mary**⁸⁰, který jako první upozorňoval na nedostatečný prostor, který mají ženy v anarchistickém prostředí. „Anarchofeministky se tedy nevymezovaly vůči anarchismu se zásadně odlišnou agendou, kritizovaly ale anarchistické hnutí za to, že jeho činnost je příliš jednostranná a utvářená podle mužů – v tomto smyslu kritizovaly např. antifašistické aktivity.“⁸¹ Rok nato se začala formovat skupina dnes fungující jako AFS(Anarchofeministická skupina), která od té doby vydává časopis **Přímá cesta**, zaměřený právě na nejrozličnější témata spojená s fungováním a postavením žen ve společnosti.⁸² „Podařilo se jim přispět k většímu ocenění aktivit žen v anarchistickém hnutí a také k tomu, aby boj proti útlaku na základě pohlaví či genderu byl ve větší míře zahrnut do agendy ostatních anarchistických skupin“⁸³

Po roce 2002, kdy skončila Existence, nastalo dlouhé období útlumu, které souviselo se stagnací aktivit celého hnutí. Pravidelně vycházela (a stále vychází) pouze A-kontra. To se pomalu začalo měnit až na konci roku 2008. Z potřeby ČSAF mít, kromě internetových stránek⁸⁴, alespoň nějaký zpravodaj, který by informoval o událostech jak vnitřních, tak ve světě, vzešel měsíčník **A3**. Jeho název vychází z jeho podoby – nástěnné noviny formátu A3. Je dílem jednoho člověka, vychází pod hlavičkou ČSAF a soustředí se na informování o neaktuálnějších dění.

⁷⁶ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 602; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

⁷⁷ Ve všech novodobých textech anarchisté kladou neopominutelný důraz na zmiňování roku mužského i ženského, aby bylo zdůrazněno, že k oběma pohlavím přistupují rovnocenně.

⁷⁸ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 603; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

⁷⁹ Výjimku tvořila skupina **Luna**, která zanikla na počátku roku 1998.

⁸⁰ Vychází jednou do roka dodnes.

⁸¹ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 605; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

⁸² Studii na toto téma jako svou bakalářskou práci vypracovala Gabriela Brachová (Masarykova v Brně, 2008)

⁸³ Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; str. 605; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

⁸⁴ Kvalita zpracování, jak po stránce grafické, tak obsahové, webových stránek s anarchismem spojených je poměrně vysoká. Internet je dnes i v rámci hnutí používán jako hlavní informační kanál. Většina tiskovin šířených v papírové podobě je také k dispozici zdarma ke stažení.

Dalším z řady měsíčních zpravodajů, je **INFO USURPA**, zaměřený na squaterskou a anarchoautonomní scénu. V jistém smyslu by se dalo říct, že vzdáleně navazuje na dávno zaniklou Autonomii. Oproti A3 má větší rozsah a přináší rozhovory, reportáže a aktuality zejména ze zahraničí. Ovšem vzhledem k tomu, že jeho autoři byli převážně ze squatu Milada, který již neexistuje, a že poslední 15. číslo vyšlo zatím v prosinci, je otázkou, jestli budou další čísla následovat.

Rok 2009 a 2010 by se s nadsázkou daly považovat za nový úsvit anarchistické časopisecké činnosti, neboť se obnovilo vydávání některých dlouho zaniklých časopisů a zároveň vznikly nové tituly. Zda tato činnost vydrží i do budoucna ukáže teprve čas.

Z nových zpravodajů uvádím **Hlas ulice** – severočeské asociace Alerta, jež vznikla po nepokojích na sídlišti v Janově a snaží se, kromě jiného, nacházet cesty ke zlepšení tamní situace. A **Osten** – místní skupiny ČSAF z Vysočiny. Oba tyto zpravodaje čítají zatím pouze první číslo, tudíž je uvádím spíše z důvodu poukázat na fakt, že i regionální činnost mírně narůstá.

Dalším z řady těchto nových titulů je **ZDOLA**. Občasník, který je zpravodajem celé ČSAF. Velice volně (tedy vlastně pouze názvem) navazuje na slovenský projekt. ZDOLA protože: „ ... je po základem tý organizace, která je řízená tou členskou základnou, která je organizovaná na nejnižší úrovni. Každý má a musí mít možnost zdola ovlivnit rozhodnutí, který je tou organizací vytvářený.“ Původně měl vycházet jednou za půl roku, ale „Pak už se to spíš přetrafovalo v to, že se vydává u nějakých příležitostí, kdy se dá líp šířit a daj se i nějaký prachy získat zpátky.“ ZDOLA bylo od počátku psané pro širší veřejnost, tedy s cílem šířit myšlenky anarchismu mezi co největší okruh lidí. V rámci udržitelnosti vydávání novin se změnil i způsob distribuce. „No to byl problém těch prvních čísel, že se někam odeslaly a nepřišly většinou ani peníze ani žádný ohlasy. Ted' se to dělá tak, že 500 výtisků se prodá stoprocentně a tisícovka de třeba dál do distribuce.“

Zpravodaje ze své podstaty neaspírají na vyšší cíle, nesnaží se přinášet výrazně nové myšlenky, polemiky, překlady. Ze své podstaty fungují jako prostředník mezi anarchisty a většinovou společností, jejich hlavní funkcí je agitace a informace ze světa jiného úhlu pohledu. Články v nich leckdy působí prvoplánovitě a zaujatě, což ale jsou a nesnaží se to skrývat.

Kromě nich ale vychází tři časopisy, které znovu obnovily (v jednom případě udržují) stanard těch z let devadesátých. Prvním je **Akce**, která po mnohaleté odmlce

vyšla na jaře letošního roku (2010) v rozsahu 44 stran a zabývá se děním na antifašistické scéně, druhým je pak znovuobnovená anarchistická revue **Existence** vycházející pod ČSAF. Oba mají společný jeden z cílů – působit, jako reklama na internetové stránky, které jsou, jak již byl řečeno, hlavním médiem. Ale zatímco Akce je určena spíše pro veřejnost, Existence směřuje víc do hnutí. Za jejím oživením stojí vákuum, které vzniklo po přechodu **A-kontry** k novinové formě. Jedná se převážně o přetisky starších textů, které by měly mít nějakou nadčasovou hodnotu, obsahuje i ústřední texty A3. „... žejo, je to okrajovej projekt. K tomu sme si řekli, že mu nebudem dávat tolik energie. Dělá to jeden člověk, většina článků už je na webu, už je to i zkontrovaný, jenom to stačí nasázet.“ Což ale nesnižuje její hodnotu - vybrané texty bývají kvalitní. Existence nemá pevnou cenu, tu si stanovuje kdokoli, kdo se jí rozhodne vlastním nákladem šířit. Nakonec se podíváme na vývoj nejdéle vycházejícího anarchistického časopisu, a to na **A-kontru**.

3. 3. 2. A-KONTRA

A-kontra vychází, nepočítáme-li onu tříletou přestávku, již dvacet let. Vzhled i témata se měnily, ale jinak si časopis udržel úroveň i formu po celou dobu své existence. Zlom přišel v loňském roce, kdy mnohastránkový časopis změnil formát na novinový list velikosti A2. O historii tohoto časopisu vyprávěl jeho dlouholetý redaktor Ondřej Slačálek:

„Název A-kontra... To vlastně navazovalo na Vokno. To vlastně vycházelo za minulého režimu jako samizdat, pak jako etablovaně a spolu s tin, nevím jestli před revolucí, ale rozhodně po revoluci začaly vycházet tzv. Voknoviny – jako aktuální čtrnáctidenní zpravodaj. To se pak změnilo na časopis Kontra, kterej jako taky

čtrnáctidenně myslím vycházel a toho se jako pak už účastnili anarchisti. Pak to nějak jako ty anarchisti plánovali převzít a jako nějak se dohodlo, že se to převezme už úplně do jejich režije a pak došlo k nějakému sporu. Protože šéfredaktorem Vokna byl František Stárek alias Čuňas, což byl sice antoš, ale zároveň v té době ... byl zaměstnanec tajný služby bezpečnostní ... Ten si vlastně vymínil, že to bude jako kontrolovat a oni teda řekli, že to je absurdní, aby anarchistickej časopis kontroloval nějakej BISák a založili jakoby svůj časopis na začátku 90. let. Tak aby to odlišili a zároveň navázali, tak aby to odlišili a zároveň navázali, tak ho pojmenovali A-kontra. ... Tak no první rok to drželi jako čtrnáctidenník, v tom devadesátým prvním. ... V té skupině začal hodně dominovat Jakub Polák ... takže ten se potom stal takovým jako mluvčím, pak došlo k takovému střetu jako o jeho pozici a ... jednak byl obviněnej, že spolupracuje s komunistama, což jako se nikdy úplně nepišlo na to, jak to bylo vlastně. On jim sal jako nějakej prostor v A-kontře, jednak Bondymu a dal tam i uveřejnit nějakej rozhovor se Svobodou, tehdejším šéfem. Zároveň tam se mluvilo o tom a právě byl tehdy obviňovanej, že byl zaplacenej. A dále jako jedinej doklad, jediný, co je potvrzený je, že vlastně komunisti jem slíbili, že budou šířit A-kontru svojí distribucí mezi členy. ... Pak došlo k vyklízení redakce, to bylo takový divadelní žejo spíš než reálný, ta A-kontra dál fungovala. ... Nó, občas se taky dokázali postarat o zábavu. To bylo, když třeba tam psali, oni tam otiskli prohlášení Red Army Frakcion a jednak tam otiskli jakože vlastní jako teroristický prohlášení, který teda podepsal nějakej pseudonym, záhy se přišlo na to, že to byl jeden z redaktorů. Ale spíš to asi nemyslel úplně vážně, spíš chtěl vyvolat diskuzi. Na tom počátku těch devadesátých let ... ten časopis měl takovou jako pětiletku, fakt jako velkou periodu, po který zanikl.“

Tolik k počátečním rokům existence. Po třech letech došlo k jejímu obnovení a to už za účasti vypravěče.

„ ... á pak to vlastně začalo, my sme se kolem toho začali motat jako mnohem později. Jako já s nějakou partou kamarádů, z nichž většina zmizela velmi brzo, ale objevili se naštěstí další. Byla to vlastně strašná spousta lidí, ta redakce byla otevřená. A-kontrou prošlo, myslím, tak padesát lidí. A tak to obnovili v tom roce devadesát osum, devět. Jako v roce 98 vyšlo nultý číslo á jako udělal se benefit a v roce 99 vyšlo, clekem jich toho roku vyšlo šest, pak už to jelo prostě. Pak ta periodicitu postupně šla dolů, až sme skončili jako čtvrdletník. Hodně sme se to snažili propojit s aktivitama a akcema, to jako sme hráli i organizátorskou roli. Taky

pro nás bylo důležitý, i když sme se toho ne vždy drželi, že sme byli jako otevřený tomu hnutí, že sme chtěli bejt časopis celýho toho hnutí. Ono se to moc jako nepodařilo. Spojili sme to víc s tou ČSAFkou, naopak sme se dost vymezili vůči tý FSA. Brali sme to jako určitej typ anarchismu, protože sme se lišili. A tak to jakoby v různéj čas šlo různéjma vývojema, z různéjch hledisek.

Úplně se změnila po čase grafika, žejo, prvních pět ročníků se eště dělalo u Poláka na squatu na bytě na nějakym starym programu, takže sme to dycky pak vytiskli a ručně slepili, což jako mělo jistou pinkovou tvář a úroveň, zejména když to dělal Polák, ten měl cit. ... pak to samozřejmě vzal do ruky takovej mladej chytřej grafik a pak dělal návrhy v počítači, tak se to dost zvedlo hodně.

Pak sme to taky jako posunuli, protože od určitýho období jako klesly ty aktivity hnutí a jako najednou nebylo moc o čem psát, tak sme změnili i ty témata.

A proč ted' ten přerod k tomu miniformátu?

Hele upřímně tři důvody. No zaprvý sme s tím chtěli seknout. Sme byli unavený, nebavilo nás to. Víš, že sme udělali schůzku, řekli sme serem na to, pak sme odešli a najednou nám to bylo všem líto. Druhej den sem volal kamarádoj. Já to vim, že sme skončili, ale co třeba to zkusit takhle. A zdálo se nám, že se něco ted'ka zas bude dít a že má smysl to jako dělat dál, aktuálněji. A navíc, to byl druhej důvod, jako prostě se mění doba no, ty média se stěhujou na internet, tak jako sme udělali něco, jako sme to chtěli udržet ve veřejnym prostoru, ale zároveň jako prostě už nás nebavilo dělat časopis. Chtěli sme nějakej akčnější, živější formát, spojenej víc s tou politikou, takže sme zkusili tohle. Chtěli sme udělat jakoby měsíčník, to se nám nepovedlo. První čtyři čísla skutečně vyšly měsíčně, ty další dvě se tak jako dost plácáj.

A je nějaká šance, že by to někdo převzal?

Hm, zatím jí nevidim nó. Vlastně když to, to bylo zajímavý. Od určitýho momentu, když se to začalo ten redakční kolektiv jako doplňovat, tak jako spíš staršíma. Jako od toho roku dva tisíce dva, tři čtyři se najednou – jako taky tam přicházeli nějaký mladý – ale už to bylo jiný. Už to byli třeba vysokoškoláci. A to bylo taky prostředí, ve kterym sme se začali pohybovat my. A ted' třeba taky no jako ten věkovej průměr se spíš zvyšuje. Tam máme kolik, dva, ne tři doktoranty, to je zas jako posun. Taky ty mladší tam neviděj ten prostor. Já to znam z dob, kdy vycházela Konfrontace, což byly asi takový nejčepší anarchistický noviny. A my sme na to jako koukali a zároveň sme potřebovali jako vymyslet něco vlastního.

Každé číslo má nějaké ústřední téma a přináší kromě překladů cizích článků a textů i vlastní reportáže jak z domova, tak ze zahraničí. Kromě toho, že byla A-kontra asi nejlepší anarchistický časopis posledních let, taky byla jediá, co se kromě alternativních způsobů šíření, distribuovala i přes běžné sítě a ač byla tato varianta ztrátová, dala se koupit i na pultech mnoha trafik. A-kontra sehrála důležitou roli v šíření kritického pohledu na skutečnosti, o kterých se běžně příliš nepřemýšlelo a mnoho zpovídaných anarchistů přiznalo, že jejich první kontakt s anarchistickými myšlenkami jim zprostředkovala právě A-kontra.

4. ZÁVĚR

V obecném povědomí panuje o anarchitech představa, že se jedná o asociální mládež revoltující proti jakémukoliv pořádku. Málokdo vnímá existenci nějakého anarchistického hnutí. Média, zprostředkující obrazy z demonstrací coby nejviditelnější anarchistické činnosti, se soustřeďují na záběry podnapilých, agresivních jedinců, kteří se většinou ani sami za anarchisty nepovažují a pokud ano, mají o principech anarchismu stejně vágní představy jako zbytek populace. Co se antifašistické činnosti týče, díky tomuto mediálnímu přístupu vidí lidé v aktivních antifašistech pouze protipól druhé strany, aniž by se alespoň minimálně zamysleli nad tím, proč demonstranti proti neonacismu vlastně vystupují. Tímto opomíjením samotné podstaty věci dochází k marginalizaci důrazu na fakt, že neonacismus a extrémní pravice vůbec je reálný problém se vzrůstající tendencí.

Anarchistické hnutí v České republice existuje a opírá se o dlouholetou tradici. Nedá se popřít fakt, že ho přes jakékoliv snahy tvoří pouze několik stovek jedinců s asi nejsilnějším zastoupením v Praze a jejím okolí. Nejedná se ale o nějakou anarchistickou subkulturu. Dá se říct, že anarchismus je princip prostupující mnoha alternativními subkulturami.

Oproti všeobecné představě ve většině případů anarchisty není dospívající mládež v období revolty, ale spíše lidé, kteří se již dopracovali k nějakému ucelému názoru. Mnohdy jsou to lidé z vyokoškolským vzděláním a málokdy asociální jedinci. Pokud se někdo ocitl na okraji společnosti, často se z ní vydělil dobrovolně. Co se týče vysokoškolsky vzdělaných anarchistů, narážíme na zajímavý fakt, že od samotných počátků anarchistického hnutí jej formovali lidé ať již z aristokratických nebo právě univerzitních kruhů. Anarchisté tak usilují o změnu společnosti zdola,

ačkoli impulsy k této změně přicházejí nečastěji z vyšších vrstev té samé společnosti.

Místo revolučního směřování k dramatické přeměně sociálního uspořádání se dnes anarchisté soustředí spíše na dílčí cíle, na věci, které je možné změnit již v současnosti. A právě slevováním z revolučních ideálů s cílem měnit současnost někteří postupně opouštějí anarchii jako primární cíl a přecházejí do činnosti v nevládních organizacích, někdy i politice. Příčinami tohoto velku dramatického přehodnocení postojů bývá vyčerpání a absence reálných výsledků. Ze stejného důvodu také někteří postupně přenášejí hlavní důraz svého úsilí na antifašismus, kde bývají výsledky viditelnější.

Nedostatky současného hnutí spatřuji v pomalém hledání nových cest a přístupů k řešení problémů, zapříčiněných jistou ideologickou omezeností. Tento problém je nejzřetelnější v tom, že není schopné atraktivní myšlenky svobody srozumitelnou formou efektivně šířit. Také postrádám větší důraz na řešení problémů, na které upozorňuje – výjimkou se mi jeví asociace Alerta, která se snaží řešit napjaté soužití na janovském sídlišti. A aktivita food not bombs.

Nepopíratelná důležitost anarchistického hnutí ale tkví v tom, že upozorňováním na ony nedostatky nastavuje společnosti kritické zrcadlo, které je nepostradatelné k jejímu pozitivnímu vývoji.

5. ZDROJE

1. Úvod:

- Charvát Jan; Současný politický extrémismus a radikalismus; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6
- Heywood Andrew; Politické ideologie; str. 184, 185; Victoria publishing a. s., Praha, 1994; ISBN 80-85865-10-6
- Růžička Vlastimil; Squaty a jejich revoluční tendence; Triton, Praha, 2007; ISBN 80-7254-859-X
- Mareš Miroslav; Terorismus v ČR; Centrum strategických studií, Brno, 2005; ISBN 80-90-3333-8-9

Internet:

- www.mvcr.cz
- www.bis.cz

2. Stručná historie anarchismu

- Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2
- Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Průvodce anarchismem; A-kontra, Kyberprostor, 2007 – 2008
- Charvát Jan; Současný politický extrémismus a radikalismus; Portal, Praha, 2007; ISBN 978-80-7367-098-6
- Heywood Andrew; Politické ideologie; str. 184, 185; Victoria publishing a. s., Praha, 1994; ISBN 80-85865-10-6
- Tomek Václav; SVOBODA nebo AUTORITA; Praha, Manibus Propriis, 2000
- Tomek Václav; Ideologie českého anarchismu; Praha, Academia, 1988; ISBN 21-074-88

3. Současné anarchistické hnutí v České republice

- Tomek Václav, Slačálek Ondřej; Anarchismus; Vyšehrad, Praha, 2006; ISBN 80-7021-781-2

- Růžička Vlastimil; Squaty a jejich revoluční tendence; Triton, Praha, 2007; ISBN 80-7254-859-X

Internet:

- www.irevir.cz
- www.police.cz
- www.anarchofeminismus.org
- www.food.not.bombs.sweb.cz
- www.squat.net/praha
- www.realitka.squat.net
- www.antifa.cz
- www.csaf.cz
- www.a-kontra.cz
- www.jaime.cz
- www.2h.bloguje.cz

Obrázky:

- obr. 1: Protivolební demonstrace na náměstí Republiky v Praze, květen 2010
- obr. 2: Demonstrace proti rasismu ve Svitavách, červenec 2009
- obr. 3: Plakát na Týden nepřizpůsobivosti
- obr. 4: Titulní stránky časopisů Existence a A-kontra

6. PŘÍLOHY

1. Global street party:

Global Street Party – Ohlédnutí po 10 letech

People's Global Action

Pověstná Global Street Party (GSP), která v druhé polovině května 1998 zabírala titulní stránky deníků, byla počata v Ženevě. Konkrétně na kongresu celosvětového nehierarchického sdružení lidových hnutí People's Global Action (PGA), jehož se účastnili i aktivisté z Čech. Tam byly vyhlášeny v rámci kampaně proti Světové obchodní organizaci (WTO) tzv. globální dny akcí - 16. až 20. května 1998. V tyto dny, krátce před zahájením 2. ministerské konference WTO, také vyšli lidé do ulic, aby řekli své kategorické NE ekonomické globalizaci. Konaly se desetitisícové demonstrace zemědělců v Indii nebo bezzemků v Brazílii. V Kanadském Montrealu proběhla tisícihlavá blokáda setkání OECD. Ve 35 městech světa se konala 16.5. Global Street Party po vzoru britských Reclaim the Streets. Lidé přišli v tento den spojit zábavu a protest v Kolumbii, Německu, Velké Británii, Austrálii, Izraeli, Finsku, Španělsku, Turecku, Švédsku, Irsku, USA, Kanadě, Řecku, Lucembursku, Slovinsku, Holandsku, Itálii či Švýcarsku. Největší street party proběhla v Birminghamu za účasti 8000 lidí, ke střetům s policií došlo v Ženevě, jedna z výrazných akcí toho dne se konala i v Praze.

Global Street Party

České antiautoritářské a radikálně ekologické hnutí výzvu PGA přijalo a skupiny Eart First! a Chranitěli radugy s organizačním přispěním členů Československé anarchistické federace svolaly na 16. května 1998 na Náměstí Míru v Praze první opravdovou street party v těchto končinách. Organizátoři zároveň tuto iniciativu využili k tomu, že přinesli do stojatých vod anarchistických a podobných demonstrací nový vítr, jenž by je obohatil o prvek zábavy: hudba, tanec, performance, občerstvení apod. Street parties byly doposud představovány jen jako zahraniční zkušenost na stránkách alternativních periodik, od nynějška se měly zařadit do našeho arzenálu protestních akcí i v praxi.

GSP začala ve tři odpoledne. Když člověk přicházel, všiml si podstatného rozdílu oproti předešlým akcím – místo stovek lidí se tu sešly tisíce. A také atmosféra byla jiná - hrála hudba z několika sound systémů, mnozí lidé tančili, anarchisté distribuovali své publikace a časopisy, plival se oheň, prodávalo se pivo a limonáda. Takto to vypadalo celé následující tři hodiny. Na plakátech se sice psalo o pochodu, ale až do poslední chvíle nebylo možno zjistit, zda nějaký bude nebo ne, natož kam by měl směřovat. Krátce po šesté hodině zmlkly sound systémy a po úklidu náměstí se masa lidí pohnula.

Ulice jsou naše!

A hurá na magistrálu. Přes 3000 lidí přivádí alespoň na okamžik do praxe heslo, že město patří lidem a ne autům. V euforické náladě všichni skandují „Ulice jsou naše!“ Kousek před hlavní nádražím se vynořuje Sládkův předvolební billboard, na nějž někteří reagují pískáním a ti, co se nachází nejbližší, se dávají do jeho likvidace. Proč koukat na někoho, kdo by nejraději dal část obyvatel vyhladit a zbytek pod policejní dozor.

Pár minut na to se staví přes magistrálu policejní kordon a snaží se pochod zastavit. Když pomíneme nesmyslný požadavek na rozchod, když v té chvíli není de facto kam, zarazí už to, že se 3000 lidí jalo rozehnat 30 policistů. Jejich sebedůvěra byla ale pochopitelná. Doposud policie napadala demonstrace anarchistů či antifašistů, aniž by se setkala s razantním odporem, natož pak s postihem za nepřiměřený zákrok. Tentokrát se ale přepočítali, když chtěli zatýkat lidi v čele pochodu. Reakce přední řad na sebe nedala dlouho čekat a policisté jsou donuceni k útěku. Jak si někdo mohl dovolit vztáhnout ruku na zasahující policisty? Zřejmě k tomu nemalou měrou přispěly dosavadní zkušenosti zúčastněných s policejní zvlůl.

O několik řad dál lidé ani nevědí, že se něco semlelo. Průvod pokračuje. Z Avie hraje sound systém, několik lidí za ní tancuje a dál se baví. U hotelu Hilton padá další symbol – ze stožáru je stržena vlajka USA. Nedaleko najíždí policejní auto do davu, což vede ke zranění jednoho demonstranta. Lidé si to nenechávají líbit a auto končí převrácené na boku.

Pokračuje se podél Vltavy, Revoluční třídou a pak na Mariánské náměstí, kde je průvod oficiálně ukončen. Část zbylých demonstrantů míří přes Staroměstské směrem na Václavské náměstí, v čele několik desítek militantů. Na Václaváku se sypou skla provozovny McDonalds. Několik policistů zasahuje proti demonstrantům a několika nasazuje želízka. Ponechává je však nakonec jejich osudu a volí taktický ústup. Jde se do Vodičkovy ulice, kde berou za své výlohy dalšího McDonalda, KFC, obchodu Černá Můra, kde s oblibou v té době nakupovali neonacisté, a jednoho řeznictví, z něhož si jakýsi poberta odnáší dva salámy a sklenici nakládaných okurek. Zde se také militantní jádro vytrácí do postraní ulic a „zábava“, zdá se, končí.

Policejní pomsta

Pro nabuzené policejní posily nikoliv, ty teprve hodlají předvést svou šou. Deset minut po řinčení skel se ve Vodičkově ulici nachází jen lidé ze zadních řad demonstrace, kteří právě dorazili, kolemjdoucí a čumilové. V tu chvíli akčně nabíhají policisté s vidinou pomsty a možná i s rozhodnutím vyřešit otázku radikálních

demonstrací jednou provždy plošným zastrašením. Začíná hon na lidi, kteří s rozbitými výlohami nadnárodních provozoven nemají vůbec nic společného. Policisté mlátí, dá se říci, všechno, co se hýbe – muže, ženy, mladé, staré. Padesátiletá žena končí s rozbitou hlavou jen proto, že se zastala mláceného mladíka (její případ později obrátil pozornost médií k policejní brutalitě).

Po krvavém zásahu ve Vodičkově jsou zadrženi (jen z důvodu, že se nacházeli na místě) odvezeni antony na Míčánka (nemocnice ministerstva vnitra). Tam pokračuje systematické mlácení a týrání zadržovaných. Zadržovaný je vždy donucen vystoupit z antonu a následně se stává terčem mlácení několika policistů. Někteří policisté si krátí chvíli „hrou na mrtvého“ – služební pistolí předstírají, že střílí, načež zadržovaný musí padnout na zem a dělat mrtvolu. Všichni jsou pak přinuceni k odběru krve. Policisté jsou zklamaní – žádné drogy, žádný alkohol.

Další scéna tohoto dramatu se odehrává na Bartolomějské. Zadrženi jsou záměrně nacpáni do přeplněných cel, i když jiné byly ponechány prázdné. Lidé se snažili

stěsnat i pod lavičky. Nepouštění na záchod a další bití je jakousi samozřejmostí. Ráno byla uvalena vazba na několik lidí, kteří však evidentně nic nespáchali, např. za napadení veřejného činitele, poškozování cizí věci a výtržnictví. Ve vazbě strávili několik týdnů. Bilance dne: 64

zadržovaných, 28 obviněných, 9 vazebně stíhaných.

Policie opět beztrestná

Jak jinak – policie chválí sebe sama za kvalitní zákrok. Policejní mluvčí Eva Brožová

den poté vysvětluje pomýlenost demonstrantů slovy: „Ulice jsou pro auta, ne pro lidi.“ Média informují o „vlně rabování“ (ve skutečnosti šlo o 2 salámy a sklenice okurek), psycholog Hubálek mluví o lidech „bez lásky, bez práce a bez vzdělání.“ Jak jednoduché -když něco nedokážu pochopit,

raději použiji naučenou formulaci, odsoudím „vandaly“ a pochválím policii.

Po pár dnech přesto následoval zájem o policejní zásah a mučení zadržených. Podařilo se prokázat, že zásah byl veden proti naprosto nevinným lidem, což vedlo i k propuštění lidí zadržovaných ve vazbě a rapidnímu snížení počtu obviněných.

Asi jen naprostý naivka by si myslel, že za krvavý zásah a mučení zadržených byl nějaký policista obviněn. Nikdo ze zasahujících oficiálně nepřekročil zákon, ani nespáchal přestupek. Zkušenosti minulých let jen napověděly, že policie je ve svém jednání beztrestná. Připomeňme dvě události. Zásah v klubu Propast v roce 1996, kam naběhlo policejní komando s kuklami a samopaly a zbiló účastníky benefičního koncertu. Ze čtyř kamer, na něž svůj zásah natáčelo, prý žádná nefungovala. Postižení podali trestní oznámení, bylo potvrzeno porušení zákona, nikdo však nebyl stíhán. Další je protestní demonstrace před budovou ministerstva vnitra v roce 1997. Ta je policií rozehnána. Zlomená žebra, rozbité hlavy. Opět podáno trestní oznámení a opět nebyl nikdo pohnán k zodpovědnosti.

Zadostiučiněním ze strany médií budiž reportáž ČT v pořadu Nadoraz, která dokumentovala brutální zásah policie a následné mučení zadržených a neváhala vyhledat postižené a přinést jejich svědectví.

Dozvuky GSP

GSP znamenala pro antiautoritářské hnutí významný milník. Dokázala, že do ulic je schopno vyjít řádově více lidí, než doposud bylo zvykem; že protestní akce jdou dělat i jinak; že je možné a dokonce potřebné spojit protest a zábavu; že jsme součástí globálního hnutí za sociální spravedlnost.

Hnutí samotné si naplno uvědomilo, že předním tématem jeho agendy bude boj proti ekonomické globalizaci, novodobé podoby kapitalismu. GSP ukázala zatím nepoznanou dynamiku podobných akcí, o níž je třeba diskutovat. Pořadatelé GSP se sice od závěru akce distancovali, přesto však bylo znát, že hnutí jako celek bere násilí vůči symbolům globalizovaného kapitalismu a zasahující policii, coby servisní třídy tohoto systému, jako legitimní.

Také se potvrdilo, že je sice hezké říkat si, co člověk chce, ale k čemu je to dobré, když ho nechce nikdo slyšet. Noviny Konfrontace k tomu napsaly: „(...) násilí není řešení, ale prostředek, který může k řešení vést, když ostatní cesty selhávají či jsou neúčinné.“ Je to smutné (a zároveň poučné), ale až tříštící se sklo provozoven McDonalds bylo impulsem ke společenské diskusi na téma globalizace. O nastartování takové diskuse se snažily různé organizace řadu měsíců. Například několik dní před GSP se u nás konalo mezinárodní setkání ekofeministek „Diverse women for diversity“, následná tisková konference na toto téma se setkala s nulovým zájmem. Po GSP se dostalo na téma globalizace i v rozhlase a televizi. Prostor (malý ale přece) byl poskytnut i organizátorům následné Local Street Party.

Poučným byl i distanc některých ekologických organizací od radikálních ekologů a GSP. Aniž by se jejich představitelé snažili dozvědět, co se ve skutečnosti dělo a jak se věci mají. Čest výjimkám, které tento vlezdoprdelkovský postoj kritizovaly.

Ohlédnutí po 10 letech

Co přinesla GSP? Měla vůbec nějaký dopad? A jaká z ní plynou ponaučení?

GSP byla novým impulsem a způsobem pořádání veřejných akcí. Po GSP následovalo mnoho dalších street parties, a to nejen v Praze, ale i v Bratislavě, Brně, Plzni, Vysokém Mýtě... GSP ukázala, že je možné přilákat na protestní akci tisíce lidí.

Potvrdila se zažitá zkušenost, že policie z každého svého neadekvátně brutálního zákroku vyjde bez jakékoliv újmy a že se za ní vždy jednoznačně postaví ministr vnitra i celá vláda. Tato zkušenost byla zažívána i v dalších letech, vzpomeňme například násilné rozhánění antifašistů či krvavé rozprášení Czechteku.

GSP byla potvrzením, že někdy nestačí jen křičet, zvláště když okolí je hluché, že někdy trocha rozbitého skla dokáže k sociálním a ekologickým problémům přilákat víc pozornosti než stohy petic a desítky pokojných demonstrací.

GSP dala alespoň na pár hodin zažít lidem euforický pocit z městského prostoru bez aut, policie, nenáviděných politiků, symbolů konzumu a globálního kapitalismu. Byla to jen chvilka, mnohým však stála i za následné mučení v rukou „strážců zákona“.

A z globálního pohledu se akcím, mezi něž se řadí i GSP, podařilo přilákat pozornost k Multilaterální dohodě o investicích (MAI), jejíž cílem bylo rozšíření práv investorů a omezení jejich kontroly jednotlivými vládami. Tento v tichosti připravovaný dokument, jenž by dal neomezenou moc do rukou nadnárodních koncernů a investorů, nakonec nebyl ratifikován.

S odstupem deseti let lze konstatovat, že Global Street Party měla smysl.

Zdroje:

Konfrontace 3/1998, 5/1999, A-kontra 1/1999, Existence 3/1998
Fotografie z denního tisku

Odkazy na Internetu:

Deset let od Global Street Party: otázky zůstávají, dokážeme se poučit?

Party, která zabořila

Rozhovor KONFRONTACE: Viktor X

Global Street Party 1998

Zdroj: www.csaf.cz

2. Ukázky street art Trutnov a Pardubice:

